ИНТЕГРИРАН ПЛАН ЗА

ЛОКАЛЕН РАЗВОЈ НА ОПШТИНА ДЕБРЦА

2019-2022

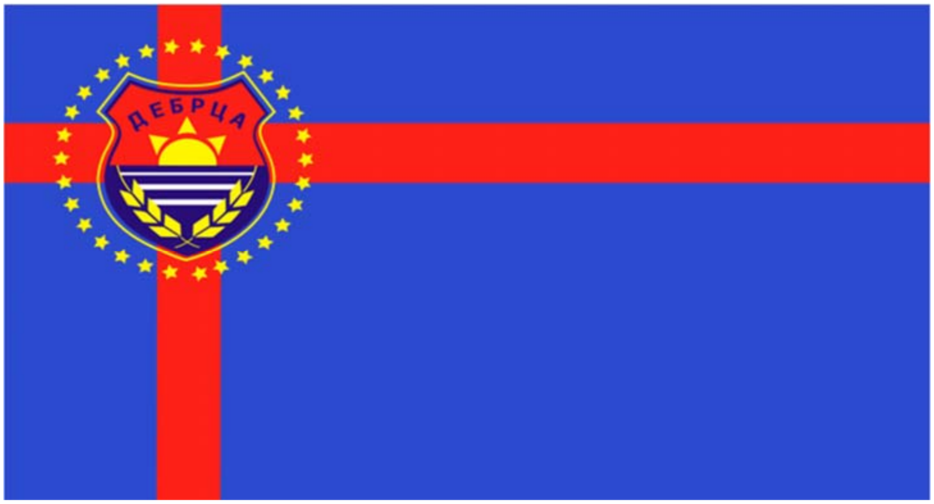

Дебрца, април 2019

This document was produced with the financial support of the project 'Improving Municipal Governance' financed by the European Union and implemented by the United Nations Development Programme (UNDP) in partnership with the Ministry of Local SelfGovernment and the Ministry of Finance. The views expressed herein are those of the authors and do not necessarily represent those of the EU nor United Nations, including UNDP, or the UN Member States.

Овој документ е подготвен со финансиска поддршка на Проектот 'Унапредување на општинското владеење' финансиран од Европската Унија а спроведуван од страна на Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП) во партнерство со Министерството за локална самоуправа и Министерството за финансии. Ставовите изразени во овој документ се ставови на авторите и не ги одразуваат ставовите на Европската Унија ниту на Обединетите нации, вклучувајќи го УНДП, или на земјите-членки на ОН.

Почитувани,

За културно-историската димензија на општина Дебрца сметам дека нема потреба премногу да се зборува. Накратко, во целокупната историја на Република Северна Македонија не постои поважен период или настан, а општина Дебрца да не учествувала барем со одредени области од својата територија.

Она што е значајно за општина Дебрца, а се разбира и за останатите рурални општини во Р. Северна Македонија, е фокусирање кон поголема искористеност на природните потенцијали, акцентирање на предностите кои се несвојствени за метрополите и развиените области, а се со цел развој до нивото на европските рурални региони.

Општина Дебрца има неискористен потенцијал и погодни природни предуслови за развој на речиси сите стопански дејности. Климатските, географските и геолошките карактеристики ја прават територијата на општина Дебрца поволна за сите позначајни стопански гранки, почнувајќи од одгледување на органски, еколошки чисти земјоделски производи, преку искористувањето на алтернативни извори на енергија, па се до руралниот и медицинскиот туризам. Меѓутоа, за жал како и сите останати рурални општини во Р. Северна Македонија, искористеноста на овие природни потенцијали е на незавидно ниско ниво.

Со цел остварување на визијата за современа и економски развиена Дебрца, општината со финансиска и стручна помош од тимот на UNDP, започна со изработка на овој стратешки документ – **Интегриран план за локален развој.** ***Целта на овој документ е преку инклузивен пристап на сите засегнати чинители да се детектираат предностите, слабостите, потребите и можностите во општината. Врз основ на тоа да се формираат стратешките цели, да се определат мерките и преку реализација на потребните проекти да се оствари визијата за современа и економски развиена општина Дебрца.***

Суштинската разлика кај овој документ наспроти останатите стратешки развојни планови се состои во инклузивноста. Тоа значи дека, секој проект предвиден за реализација со интегрираниот локален развоен план, ќе биде предложен или одобрен во координација со засегнатите страни од приватниот, јавниот или граѓанскиот сектор. Имајќи ги во предвид лимитираните финансиски ресурси на општината, изборот на проектите кои ќе се реализираат е од суштинско значење за правецот во кој ќе се развива општина Дебрца во наредните 4 години.

Со почит,

Градоначалник на

Општина Дебрца

Зоран Ногачески

Цел на ИПЛР

Изработката на интегрираниот локален развоен план за општина Дебрца е прв стратешки документ кој се базира на инклузивен - партиципативен пристап на локалната лидерска група и трите носечки столба на локалниот економски развој- : приватниот, јавниот и граѓанскиот сектор. Четири годишната визија за развој на општина Дебрца се формира преку индуктивен метод на анализа за конкретните проблеми, потреби и можности кај релевантните општествени чинители во општината. Така, преку прибирање на информации со долуприкажаната методологија се формира база на потенцијални проекти од кои се формираат мерки и приоритети кои се групираат во две стратешки цели чија реализација ќе претставува остварување на визијата за изгледот на општина Дебрца по истекот на 4 години.

Примарната цел на овој стратешки документ е разложување на визијата за просперитетна и економски силна општина на ниво на проекти, со што би се имал сеопфатен документ за презентација и промоција пред инвеститорите. Исто така, овој документ ќе послужи како база на проекти со кои би се аплицирало за грантови и донации пред домашни и странски институции и фондации. Оваа намена на интегрираниот локален развоен план е посебно важна за руралните и релативно финансиски слаби општини како општина Дебрца, кои повеќе од 90% од своите проекти ги реализираат преку грантови од странски институции.

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ИЗРАБОТКА НА ИПЛР

За потребите на проектната активност **Изработка на ИПЛР на општина Дебрца 2019-2022**, беа реализирани неколку последователни/паралелни активности, со цел добивање соодветни информации за изработка на интегриран локален развоен план. Спроведени беа следниве активности:

1. Анализа на постојни релевантни документи – desk research;
   - Документите наведени во делот на хоризонтална и вертикална поврзаност,

- За податоците во општиот дел беа контактирани сите релевантни институции кои ни ги доставија потребните информации,
- Стратегијата за локален економски развој на општина Дебрца 2009-2013год.

2. Анкетно истражување;

- Бидејќи општина Дебрца се протега на голема површина и е составена од 30 села од кои повеќето се речиси раселени, анкетното истражување се спроведе телефонски. Последниот попис во Република Северна Македонија датира од 2002 година, па поради тоа како најажурни и временски најприфатливи податоци за бројот на население во општина Дебрца, ги користиме податоците од веб страната *kvaz.mk,* кои податоците ги влечат од државниот завод за статистика.

3. Форуми и јавни расправи;

- Овој метод за прибирање информации беше искористен од сите сектори во општина Дебрца и подетално е образложен во пасусот – Институционална рамка за спроведување на ИПЛР.

4. Одржување работни состаноци со релевантните чинители во општина Дебрца.

Институционална рамка за спроведување на ИПЛР

Општина Дебрца, со финансиска и стручна помош од UNDP започна со изработка на 4-годишниот стратешки документ – Интегриран план за локален развој. Техничката изработка ја спроведе тим од вработени во администрацијата на општина Дебрца, додека во аналитичкиот, тактичкиот и оперативниот процес на планирање беа вклучени сите релевантни чинители на општествениот живот во општината. Графички и наративен приказ за засегнатите страни во процесот на изработка на ИПЛР следува во продолжение.

- Градоначалникот зеде практично учество во процесот на планирање, формирање на визијата и селекција на приоритетните проекти. Во фазата на аналитичко и оперативно планирање одржа отворен ден за предлози од населението, со што се лоцираа најгорливите проблеми и се определија мерки и проекти за нивно решавање.

- Советот на општина Дебрца имаше практично учество во процесот на оперативно планирање. Советниците ги посетија 30-те села и одржаа средби со месните заедници, со што се изврши и теренска контрола за најнеопходните проекти за подобрување на елементарните услови за живот на населението, пред се за поставување на патна, водоводна и канализациона мрежа.

- Секторот за урбанизам преку јавна расправа со бизнис секторот го стесна кругот на својот развоен план и ги понуди своите приоритетни проекти.

- Секторот за човечки ресурси преку работилници и форуми со таргет групи од граѓанскиот сектор ги лоцира најгорливите проблеми на населението и понуди проекти за нивно решавање.

- Секторот финансии имаше ревизорска функција и ја измери издржливоста и економската оправданост на секој проект поединечно и неговиот допринос кон остварување на соодветната стратешка цел во која припаѓа.

СОДРЖИНА

Цел на ИПЛР 3
МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ИЗРАБОТКА НА ИПЛР 3
Институционална рамка за спроведување на ИПЛР 4
ХОРИЗОНТАЛНА И ВЕРТИКАЛНА ПОВРЗАНОСТ НА ИПЛР СО ДРУГИ СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ 8
Усогласеност со Европски/ национални / регионални / локални стратешки и плански документи (Вертикална) 8
1.1 Интеграција на секторските развојни планови во ИПЛР (Хоризонтална) 11
МЕСТОПОЛОЖБА НА ОПШТИНА ДЕБРЦА СПОРЕД ТЕРИТОРИЈАЛНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА НА.......................... 13
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ОД 2004 ГОДИНА 13
КРАТКА ИСТОРИЈА НА ОПШТИНАТА... 13
ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА 15
КУЛТУРНО ИСТОРИСКИ СПОМЕНЦИ ЗНАМЕНИТОСТИ (ЦРКВИ МАНАСТИРИ)................................. 17
Популација во Општината 19
Миграциони процеси... 20
Полова структура на населението 22
Структура на населението според образование 22
Домаќинства во Општината 23
Вработеност во Општината... 23
П Р Е Г Л Е Д... 23
невработени лица според школска подготовка со состојба на 20.01.2019 година.............................. 23
Образование 25
Здравство... 25
Инфраструктура и јавни услуги 25
Економски карактеристики 27
Институции и организации во Општината.. 30
Урбанизам, просторно планирање и инфраструктура... 31
Урбанизам, просторно планирање и инфраструктура.. 31
Заштита на животна средина 31
Можности за инвестирање во општината 32
СТРАТЕШКА ЦЕЛ 1: 41
Приоритети:... 41
СТРАТЕШКА ЦЕЛ 2: 42
Приоритети:... 42
Мерки: 42
1 Стратешка цел:Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион 43
1.1 Приоритет: Туризам и искористување на културно историско наследство 43

1.1.1 Промоција и презентација на туристичката понуда ... 43

1.1.2 Реставрација на културно историски обележја, изградба на нови сместувачки капацитети ... 43

1.2 Приоритет: Развој на човечки ресурси ... 43

1.2.1 Поттикнување за целосно вклучување на целокупното население во целиот процес ... 43

1.2.2 Вклучување и вмрежување на локалните претприемачи ... 43

1.3 Приоритет: Урбанизам и просторно планирање ... 43

1.3.1 Изработка на предлог сообраќајни решенија за подобар пристап до локалитетите, сместувачки капацитети, како и подобрена поврзаност село-град ... 43

1.4 Приоритет: Заштита на животна средина ... 43

1.4.1 Изработка на детална анализа по сектори за подготвеност на подрачјето ... 43

2 Стратешка цел:Зголемена социјална заштита,зголемен квалитет на живот и развој на човечки ресурси ... 44

2.1 Стратешка област: Одржлив развој на локалната економија, индустрија и иновации ... 44

2.1.1 Подготовка на документација за за реконструкција/изградба на водоводи, одводни системи, канализација и гасовод ... 44

2.2 Стратешка област:Земјоделие и рурален развој ... 44

2.2.1 Помагање и стимулација на земјоделците ... 44

2.2.2 Развој и субвенции во земјоделието како приоритетна стопанска дејност ... 44

2.3 Стратешка област:Развој на човечки ресурси ... 44

2.3.1 Стручни обуки за сите вработени во општинската администрација, како и во сите останати институции 44

2.3.2 Озбезбедување услови за отворање подрачни одделение од различни државни служби ... 44

2.4 Стратешка област:Спорт и култура ... 44

2.4.1 Изградба и реконструкција на спортски сали и други простори за рекреација ... 44

2.4.2 Подготовка на документација за реконструкција/изградба на образовни објекти, културни домови, градинки, центри за стари лица итн. ... 44

Преглед на конкретни цели : ... 45

ПроектиР ... 46

Мерки и индикатори за нивна успешност ... 73

Финансиска рамка за имплементација на проектите ... 75

ХОРИЗОНТАЛНА И ВЕРТИКАЛНА ПОВРЗАНОСТ НА ИПЛР СО ДРУГИ СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ

Усогласеност со Европски/ национални / регионални / локални стратешки и плански документи (Вертикална)

Интегрираниот локален развоен план на општина Дебрца е изработен со цел да се дефинираат и прецизираат развојните насоки по кој би се движела општината. Попрецизно, интегрираниот план за локален развој има за цел да ги опфати стратешките приоритети за четири годишниот период (2019-2022) за развој на општината. Проектите, како основна клетка во процесот кој води до реализација на визијата, треба да бидат во директна корелација со мерките и стратешките цели на ИПЛР. Во тој контекст, интегрираниот локален развоен план треба да биде компатибилен со Европските, националните, регионалните и локалните стратешки и плански документи.

Вертикалната усогласеност на ИПЛР со стратешките документи од повисока истанца е со апсолутно покриеност кај сите предвидени проекти, пред се бидејќи голем број од стратешките цели кај овие плански документи се инкорпорирани при изработката на интегрираниот локален развоен план за општина Дебрца. Хиерархиската поврзаност со европските и националните стратешки и плански документи е прикажана во продолжение.

Агенда 2030 за одржлив развој (Цели на одржлив развој на ОН) – Во септември 2015 година сите 193 земји членки на Обединетите нации усвоија план за креирање на подобра иднина за сите, определувајќи ја патеката за наредните 15 години, да се стави крај на екстремната сиромаштија, нееднаквоста, неправдите и да се заштити нашата планета. “Агенда 2030” содржи 17 цели за одржлив развој, 169 таргети и 230 индикатори. Мотото на “Агенда 2030” е “Никој не смее да биде запоставен” и како глобален концепт претставува предизвик со кој се соочува секој човек, држава и светот воопшто, а се со единствена цел, да се обезбеди континуиран напредок на квалитетот на живот и благосостојба. Да се обезбеди одржлив развој за сегашните, без да се загрози можноста

за задоволување на потребите на идните генерации. Одржливиот развој сплотува три аспекти: социјалниот прогрес, економскиот развој и животната средина и како таков директно кореспондира со визијата од ИПЛР на општина Дебрца. Поконкретно, 17-те цели за одржлив развој од "Агенда 2030" се најопштиот патоказ при изработката на интегрираниот локален развоен план на о. Дебрца.

Просторен план на Република Северна Македонија 2004-2020 година **-** Просторен план на Република Северна Македонија 2004-2020 се донесува за територијата на целата држава и претставува стратегија за просторен развој на Републиката, кој дава насоки за намената, користењето, заштитата, организацијата, уредувањето и управувањето со просторот на државата. Како плански документ од највисоко национално значење, Просторниот План претставува стратешки, долгорочен, интегрален и развоен документ со кој се обезбедува организирање, заштита и управување со просторот на Државата како особено вредно и ограничено национално богатство. Концептот на долгорочен просторен развој на државата до 2020 год. поставен во Просторниот план, во голема мера се базира на усвоените секторски стратегии во одредени сегменти од развојот, сите документи од национален карактер и комплетно методолошки се потпира на доктрината на одржлив развој, што му дава полно право да го добие епитетот и тежината на стратегија за просторен развој на државата.

Национална Стратегија за Регионален развој 2009-2019 – Регионалниот развој е комплексен и долгорочен процес чија основна цел е намалување на диспаритетите во развојот меѓу и во рамките на планските региони. Во законот за регионален развој се утврдени целите на политиката на регионалниот развој во Република Северна Македонија:

- Рамномерен и одржлив развој на целата територија на Р. Северна Македонија, заснован врз моделот на полицентричен развој,
- Намалување на диспаритетите меѓу и во рамки на планските региони и подигање на квалитетот на живот на сите граѓани,
- Зголемување на конкурентноста на планските региони,

- Зачувување и развивање на посебниот идентитет на планските региони, како и нивна афирмација и развој,
- Ревитализација на селата и афирмација на подрачјата со специфични развојни потреби,
- Поддршка на меѓуопштинската и прекуграничната соработка на единиците на локална самоуправа во функција на поттикнување на рамномерен регионален развој.

Врз основа на овие цели, во Стратегијата се дефинирани стратешките цели и приоритети на политиката за поттикнување на рамномерен регионален развој на Р. Северна Македонија за 2009-2019 година. Притоа е направен обид за што е можно поблиско усогласување на стратешките цели на Стратегијата за регионален развој со приоритетите на политиката на ЕУ за економско – социјална кохезија и приоритетите идентификувани во Лисабонската стратегија на ЕУ. Ваквото усогласување е направено со цел да се поттикне развојот на планските региони според зацртаните насоки на ЕУ и да се дејствува во правец на подигање на капацитетите на планските региони и единиците на локална самоуправа за користење на соодветните компоненти од расположливите ИПА фондови на ЕУ. Според истиот концепт, интегрираниот локален развоен план на општина Дебрца ги усогласува своите стратешки цели со Национална Стратегија за Регионален развој 2009-2019.

Програма за развој на југозападен плански регион 2015-2019 година - Програмата за развој на Југозападниот плански регион претставува основен среднорочен стратешки документ за остварување одржлив раст, во кој се дефинирани среднорочните цели кои се планирани да се остварат до 2019 година. Програмата е планско-програмски документ за поефикасно и поуспешно управување со развојот на Регионот и како таков вообичаено служи за поттикнување на регионалниот развој. Развојот на знаењето, образованието, туризмот, инфраструктурата, информатичката технологија, социјалната кохезија, економијата , како и заштитата на животната средина, е многу поцелисходно кога се одвива на ниво на регион. Значењето на Програмата лежи во заеднички утврдената визија на развој на Југозападниот плански регион, со дефинираните среднорочни развојни цели, приоритетите и мерките за целиот Регион. Програмата за развој на

Југозападниот плански регион 2015 - 2019 е изработена во согласност со Стратегијата за регионален развој на Република Северна Македонија, а при изработката на Програмата во предвид се земени и другите национални, стратешки документи. Како што претходно споменавме, ова претставува среднорочен стратешки документ и во него се дефинирани следните среднорочни стратешки цели:

- Модерна регионална економија базирана врз висока технологија и знаење,

- Образование прилагодено на потребите на економскиот развој, ефикасна социјална и здравствена заштита за населението во Регионот и создавање услови за запирање на миграцијата,

- Развој на туризмот поврзан со природното и културното наследство,

- Зачувување на квалитетот на животната средина.

Програма на Мрежата за инклузивен регионален развој на ЈЗПР 2017-2019 година – Исто како и програмата за развој на југозападен плански регион, овој стратешки документ го креира Центарот за развој на југозападен плански регион и во суштина ги дели истите средорочни стратешки цели, со поголемо акцентирање на приоритетните области од кои произлегуваат стратешките цели:

Приоритетна област 1. Интерно организациско зајакнување на Мрежата за инклузивен регионален развој на ЈЗПР;

Приоритетна област 2. Поттикнување и поддршка на развој на руралниот туризам во регионот; Приоритетна област 3. Совесно и рационално искористување на природните ресурси за развој на руралниот туризам (за заштита на животната средина и запазување на културната традиција)

Приоритетна област 4. Поддршка на иновативен пристап за развој на регионот.

1.1 Интеграција на секторските развојни планови во ИПЛР (Хоризонтална)

Хоризонталната усогласеност на секторските развојни планови со ИПЛР се постигна уште на самиот почеток, т.е. со вклучување на сите општински сектори во процесот на планирање. Секторите имаа активно учество во аналитичкиот, тактичкиот и оперативниот дел од планирањето, со што по автоматизам се обезбеди инкорпорирање на секторските развојни планови во ИПЛР соодветно. Така, секторот за урбанизам преку

јавна расправа со бизнис секторот го стесна кругот на својот развоен план и ги понуди своите приоритетни проекти. Секторот за човечки ресурси преку работилници и форуми со таргет групи од граѓанскиот сектор ги лоцира најгорливите проблеми на населението и понуди проекти за нивно решавање. Секторот финансии имаше ревизорска функција и ја измери издржливоста и економската оправданост на секој проект поединечно и неговиот допринос кон остварување на соодветната стратешка цел во која припаѓа.

Накратко, досегашните секторски развојни планови беа проширени во некои сегменти за време на процесот на планирање и прибирање информации и како такви се вметнаа во Интегрираниот локален развоен план со што се постигнува апсолутна хоризонтална поврзаност на стратешките документи. Последниот документ усвоен од советот на општина Дебрца е *Нацрт план за зачувување на Белчишко Блато(Сини Вирој)* и директно кореспондира со четвртата стратешка област – Заштита на животната средина и првата СТРАТЕШКА ЦЕЛ: Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападниот регион.

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Општина Дебрца географски му припаѓа на Охридско - Преспанскиот басен и се наоѓа во југозападниот дел на Република Северна Македонија. Општината граничи со општина Кичево, општина Демир Хисар, општина Охрид и општина Струга. На територијата на општина Дебрца се протега реката Сатеска која се влива во Охридското Езеро. Вкупната површина на општината изнесува 425,39 км2, населени места во општината се 30 и тоа рурални средини, а бројот на жители е 5.500 според пописот во 2002 година кој е и последниот попис во Република Северна Македонија. Највисоката точка во општината е на 2.242м надморска висина, а најниската е на 697м надморска висина. Вкупната аграрна површина во општината Дебрца изнесува 23.627ха. Од нив под обработливо земиште спаѓаат 10.303 ха или 43,6%, пасиштата завземаат површина од 3.844 ха или 16,27%, додека под шуми спаѓа површина од 9.480 ха или 40,13%. На територијата на општина Дебрца има изградено релативно добра патна инфраструктура. Општината има две вештачки езера, Слатинско езеро и Требенишко езеро.

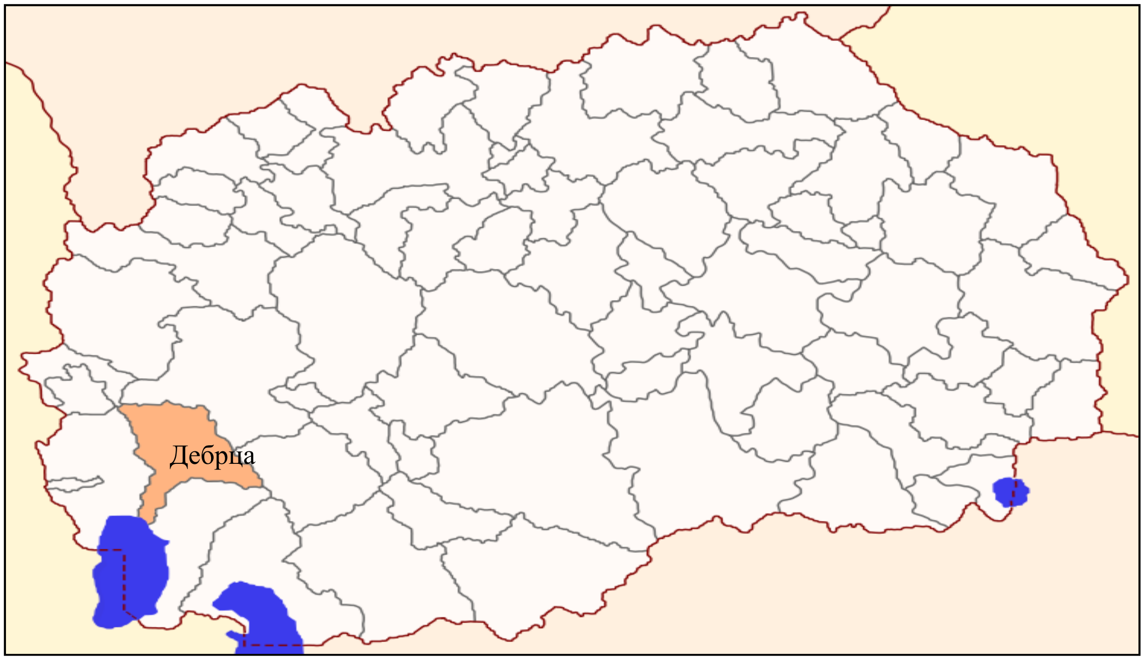

МЕСТОПОЛОЖБА НА ОПШТИНА ДЕБРЦА СПОРЕД ТЕРИТОРИЈАЛНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА НА

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ОД 2004 ГОДИНА

КРАТКА ИСТОРИЈА НА ОПШТИНАТА

Историски гледано областа Дебрца е позната и под името Славна Дебрца поради славното минато во борбата за слободна Македонија. Во времето на организираниот революционерен отпор кон крајот на XlX и почетокот на XX век во Дебрца многу често престојувал и охридскиот војвода и Македонски револуционер Христо Узунов заедно со Петар Чаулев. Токму Дебрца била најсилното жариште во Охридскиот регион во времето на Илинденското востание во 1903 година. Дебрца особено е прославена во периодот на Втората светска војна по неколку настани. На Славеј Планина на 18 Август 1942 е формиран првиот македонски партизански баталјон ,,Мирче Ацев,, а во 1943

година, неколку недели Дебрца ќе биде Прва и еднинствена слободна територија во Северна Македонија за време на Втората Светска Војна. Првата македонско-косовска народноослободителна бригада е формирана во село Сливово на 11 ноември 1943 година. Во с.Издеглавје бил одржан Првиот свештенички собир на кој било иницирано формирањето на МПЦ. Со текот на времето, во Дебрца се формира општина Белчишта која содржела вкупно 24 села. Со законот за територијална организација од 2004 година, општина Белчишта и општина Мешеишта се спојуваат и заедно прават една општина, Општина Дебрца која брои 30 населени места и тоа :

1.Оровник
2.Горенци
3.Требеништа
4.Волино
5.Белчишта
6.Мешеишта
7.Климештани
8.Ботун
9.Лешани
10.Злести.
11.Горно Средорече
12.Долно Средорече
13.Грко Поле
14.Велмеј
15.Брежани
16.Ново Село
17.Црвена Вода
18.Песочан
19.Издеглавје
20.Сл.Чифлик
21.Слатино
22.Оздолени
23.Сошани
24.Сливово
25.Арбиново
26.Мраморец
27.Турије
28.Годивје
29.Врбјани
30.Лактиње

Како централно седиште на општината е земено селото Белчишта во кое се наоѓа и административната зграда на општина Дебрца. Во склоп на општината работи и Јавно комунално претпријати кое се грижи за водата и хигиената во општина Дебрца.

ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА

Според рејлефните карактеристики општината Дебрца се вбројува меѓу ридскопланинските општини во Р. Северна Македонија. Највисока точка се наоѓа на планината Стогово (бабин срт 2.242 м) а најниската точка се наоѓа на крајбрежниот дел на населеното место Оровник, на 697 м надморска висина. Во однос на геогравско - топогравските карактеристики општината лежи на рамничарски предел на надморска висина од 720 до 770м.

Конфигурацијата на теренот е погодна за развој на општината во сите правци освен кон исток каде изразито се возвишува ридот Орлово седло (1126м) и претставува физичка бариера. Според конфигурацијата на земјиштето, општина Дебрца може да се подели на 3 дела: долна, средна и горна Дебрца. Долна Дебрца (поранешна Општина Мешеишта) е пред се рамничарски предел. Во средниот дел на општината, по притоките на реката Сатеска се наоѓаат широки рамнини (Белчишко, Ботунско, Лешанско и Велмешко поле) горниот дел на општината е познат по ридскопланинските терени, големи шумски појаси (површини) и мал дел на рамница.

Геотектонски карактеристики

Геолошката градба на општината ја чинат најчесто алувијални творевини и полувијални седименти распространети во рамничарскиот дел. Алувијалните наноси по однос на инженерско-геолошките карактеристики преставуваат претежно лабилни терени со ниски вредности на физичко механичките својства.

Сеизмологија

Според анализа на досегашните сеизмички активности на општината регистрирани се земјотреси со максимални интензитети кои не надминуваат 7 степени МЦС (меркалиева скала). Поради заштита од возможни земјотреси, согласно законот за градење се препорачува да се предвиди соодветна сеизмичка заштита.

Клима

Климатските каратеристики на општината зависат од морфолошките карактеристики на овој крај. Температурата на воздухот е прилично неконстантна и е проследена со

изразити температурни осцилации. Регионот на општината се карактеризира со умерено топла летна темпратура, со максимален просек од 34 степени, како и умерено ладни зимски температури, со апсолутно минимална температура од минус 21 стапен. Во регионов просечно има околу 75 летни денови, односно денови кои имаат максимална дневна температура над 25 степени. Просечните годишни врнежи се движат помеѓу 700 и 820 мм/м2. Најврнежлив месец е ноември.

Вегетација

Подрачјето на општината според своите релјефни карактеристики опфаќа значаен дел на шумовити терени. На територијата на општина Дебрца, на шуми припаѓаат 50,45% според податотиците на Јавното претпријатие „Македонски Шуми,, и тоа: горска букова шума која се протега на 5229,88 хектари, потоа подгорска букова шума (92451,85ха) ,Љуцеро острсетум (42ха) , Љуцеро уарпинетум ориенталис(607,5 ха) и бор (28,4 ха). И сите погоре споменати преставуваат мошне значаен еколошки и стопански ресурс.

Во атарот на село Требеништа во месноста Алистрата во КО Требеништа постои групација на костенови дрва (лат.име цастанеа сатива) кои се единствен природен резерват на оваа територија и треба да се сочува, со површина од 15 ха со тенденција за зголемување.

Хидрографија

Територијата на општина Дебрца се одликува со поголем број на водни акумулации, реки и извори. Најголема е реката Сатеска која зафаќа 39,36% од вкупната површина на сливот на Охридското Езеро. Сливното Подрачје на река Сатеска опфаќа 420 км2.

Еден од поголемите хидрографски објекти е и блатото помеѓу селата Белчишта и Ново Село познат како Белчишко Блато „Сини Вирој,, кој преставува реликтен остаток од некогашното Десаретско Езеро, со кое Дебрца била поплавена во плиоцентот. Белчишко Блато е најголемо сочувано водно станиште во Северна Македонија со површина од околу 0,5 км2. Според стратегијата за биодиверзитет и акционен план на Република Северна Македонија од 2004 год. предвидено е прогласување на Белчишко Блато за заштитено подрачје и е класифицирано во приоритетите од првостепено значење.

Слатинско езеро е вештачка акумулација која е изградена во 1963 година. Се напојува со вода од Мраморечка река и е со вкупна зафатнина од 1.400.000 м 3. Висина на браната е 15.5 м и оваа вештатчка акумулација во 2013 година од природна ерозија на земиштето доведува до уривање на заштитнот бедем и до испуштање на водната маса, но согласно програмата на Владата на Република Северна Македонија истата беше повторно изградена. Од другите акумулаци треба да се споменат акумулацијитте на браните во селото Песочани на кој се изградени три Хидроцентрали.

Природната акумулација кај селото Требеништа (Требенишко езеро) кое е настанато со тектонско пореметување на земиштето.

Рудни богатства

Рудните резерви на подрачјето на општината се неистражени. Регистрирани се наоѓалишта и резерви на неметални минерални ресурси на два локалитета и тоа: глина кај село Арбиново и рудник за травентин кај село Велмеј, рудник за манган кај селото Врбјани (локација на планината Стогово) за кој рудник е издаден концесиски период на експлотација.

КУЛТУРНО ИСТОРИСКИ СПОМЕНЦИ И ЗНАМЕНИТОСТИ (ЦРКВИ, МАНАСТИРИ)

Цркви и манастири во Општина Дебрца

Општина Дебрца располага со големо културно - историско наследство лоцирано на својата територија, во што примарна улога имаат црквите и манастирите од кои како најкарактеристични се манастирот „Сите Свети„ во село Лешани кој датира од 1452 година и манастирот „Свети Јован" во село Слатино кој датира од 16 ти век), Црквата Свети Ѓорѓија во с.Врбјани е осветена во 1605 година (и тоа не е сосема сигурно бидејќи дел од летописот со годината е одлепен со малтерот, а асоцира на 1606 година). Според кажувањата на старите селани, црквата била изградена а неосветена 300 години (се совпаѓа 1340 до 1605 година), како доказ се фреските на јужната страна на олтарот Свети Сава и Свети Симеон – столбник српски. Заклучокот е дека црквата Свети

Ѓорѓија е градена од 1322 до 1340 година затоа што не е можно фреската на Свети Сава да биде донесена подоцна во 16 век, кога турското владеење било големо и Турците биле апсолутни господари. Во 1903 година после Илинденското востание, целото село е запалено, а тогаш е изгорена и црквата со иконостасот. Иконостасот во црквата Свети Ѓорѓија е обновен во 1916 година и него го имаат работено браќата Ѓоре и Доне од мијачкото село Гари, како и уште 21 црква во населените места на општината.

Археолошки наоѓалишта

На подрачјето на општина Дебрца постојат шест археолошки локалитети и една пештера како трага од првобитните заедници. Како едни од поголемите археолошки локалитети кои се истражувани преставува Требенишката некропола кај село Требеништа во кој се пронајдени двете златни маски и голем број на артефакти. Требенишко Кале на 1400 м одалеченост од Требенишката некропола, археолошки локалитет кај село Велмеј кој сеуште не е детално истражен. На територија на општината постои и една пештера како трага од првобитните заедници.

Се претпоставува дека во рамките на Климентовата Епископија Велика (Дрембица) припаѓала и сегашната теорија на Дебрца. Потврда за тоа се археолошките остатоци од триесетина рано средновековни словенски цркви и манастири.

Историски и меморијални подрачја

Историски или меморијални подрачја се подрачја, градба и обележје врзани за значаен историски настан или личност, кои се заштитуваат и уредуваат со зачувување на трајни и автентични сеќавања на настанот или личноста. Во Општина Дебрца се наоѓаат споменик на слободата, братсво и единство на бригадите кај село Ботун и спомен могила на Славеј Планина, Лактиње и двата од 20 век.

Културни манифестации

Од доменот на културата во општина Дебрца се истакнуваат две манифестации:

-Интернационалната Уметничка колонија „Дебрца,, -Белчишта, која преставува и најмасовната културна манифестација во општината, а активно постои 35 година во која досега учество зеле преставници од речиси сите земји од Балканот и Европа.

-Културната манифестација Црешнобер која започнува со одржување во 2014 година, претставува манифестација која ја презентира черешната како производ на локалните обичаи и култура на населението.

Популација во Општината

Бројот на населението според пописот од 2002 година

Општина Дебрца е составена од 30 населени места со вкупен број на жители од 5.507 со површина од 425,39 км2.

Структурата на населението според националната припадност

Според националната припадност на населението, територијата на општина Дебрца е населена претежно со Македонско - православно население и тоа Македонци 96,6% ,Албанци 2,7% и останати 0,7%

Структура на населението според воздраст

Бидејќи последниот попис во Република Северна Македонија датира од 2002 година, а од тој период до денес се случуваа драстични промени во структурата и бројноста на населението, за порелевантни и попрецизни податоци ја користиме веб страната *kvazi.mk* која се повикува на податоци од државниот завод за статистика. Податоците за општина Дебрца главно датираат од 2016год. и се најблиски до моменталната реална состојба во општината.

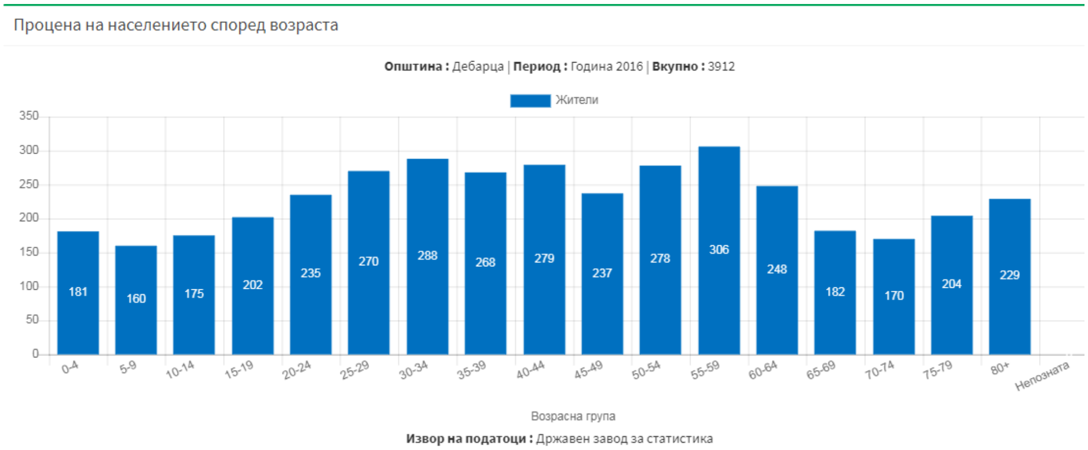

Миграциони процеси

Миграцијата е еден од значајните чинители за намалување на бројот на жители во сегашната општина Дебрца, а миграционото салдо изнесува -114.

Споредбата на податоците за бројот на жителите од претходниот попис од 1994 година во однос на бројот на жителите според последниот попис од 2002 година укажува на намалување на бројот на жителите за 765 или во проценти 12,25%. Ова е од причина што значаен дел од стопанските капацитети се затворени и не работат.

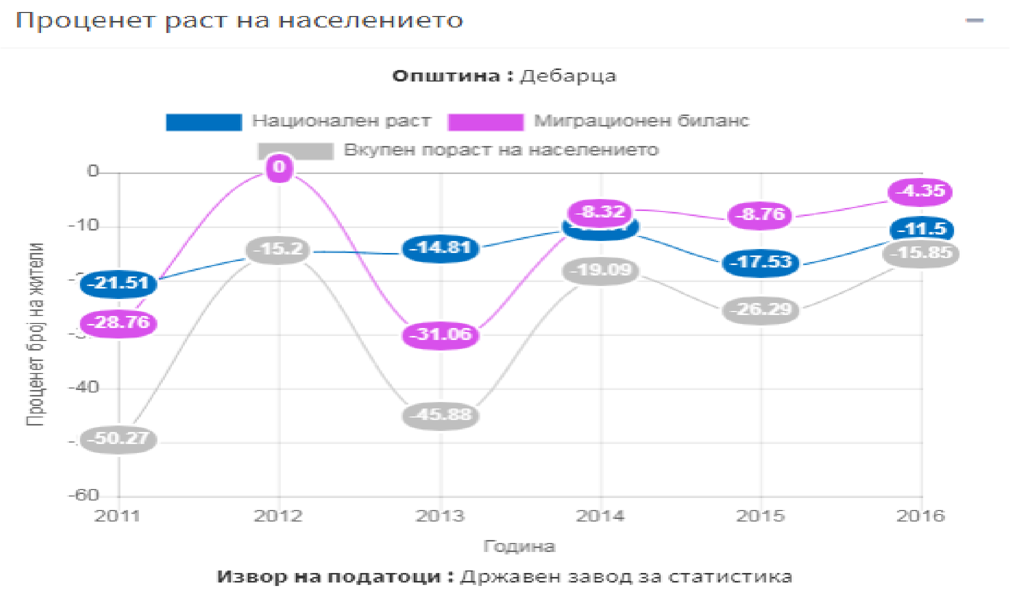

Полова структура на населението

Во општината има 2.748 жители или 49,9% од населението е од машки пол и 2.759 жителки или 50,1% од женски пол.

Структура на населението според образование

Бр	Школска подготовка	број на лица	% од вкупното население
1.	Без училиште	391	7,1
2.	Некомплетно основно образование	1068	19,4
3.	Основно Образование	1743	31,65
4.	Средно Образование	1378	25,02
5.	Виша школа	95	1,72
6.	Висока школа	70	1,27
7.	Магистратура	1	0,02
8.	Сеуште во процес на образование	3	0,05

**податоците се преземени според пописот од 2002 година*

Домаќинства во Општината

Вкупниот број на жители во општина Дебрца изнесува 5.507. Бројот на домаќинства во општината Дебрца изнесува 1.995, додека просечнит број на членови во домаќинствата изнесува 2.7. Просечна густина на населеност изнесува 13 жители на км2, додека вкупниот број на станови во општината изнесува 4.355. Овие податоци датираат од пописот во 2002 година и до денес се значително изменети.

Вработеност во Општината

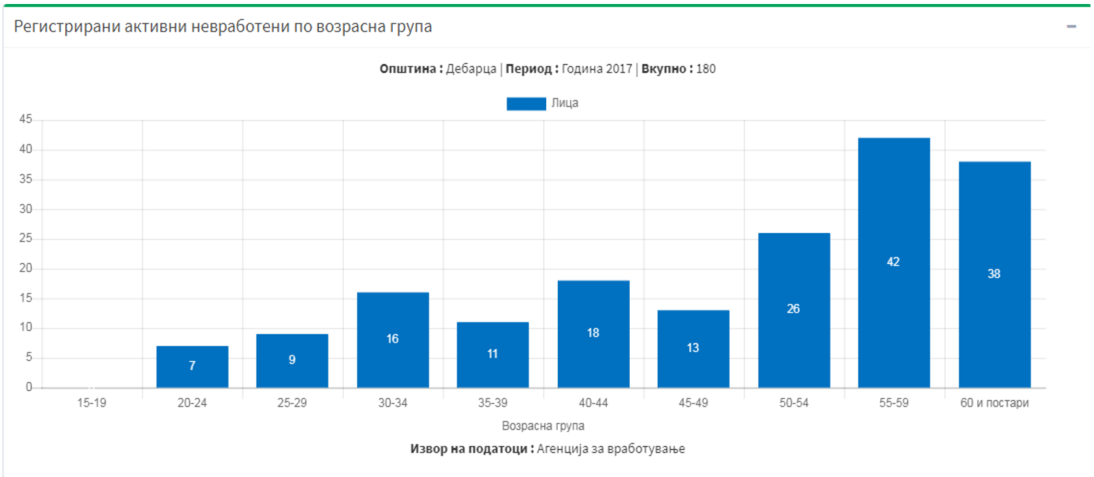

П Р Е Г Л Е Д

невработени лица според школска подготовка со состојба на 20.01.2019 година

Агенција за вработување на Република Северна Македонија

	Општина	Вкупно		Без образование и со		Непотполно средно образование		Завршено средно образован		Више образование		Високо образование	Магистри на науки			Доктори на науки	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
22	Дебрца	206	75	60	18	67	16	60	28	4	2	15	11	0	0	0	0

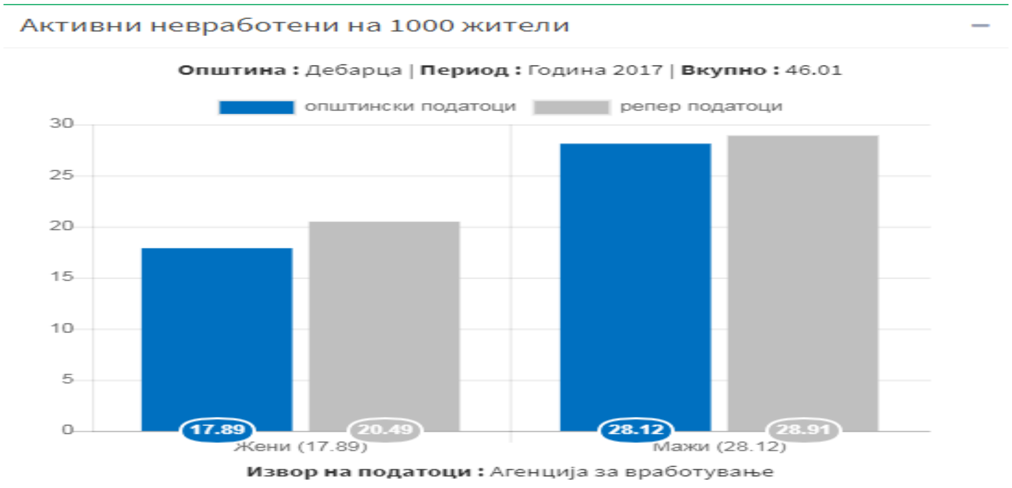

П Р Е Г Л Е Д

вкупен број на активни баратели на работа и други лица кои бараат работа по региони, населени места

со состојба на 20.01.2019 година

Агенција за вработување на Република Северна Македонија

Општина Дебрца							
	Место	Вкупно	Жени	Активни баратели на работа	Активни баратели на работа - жени	Други лица кои браат работа	Други лица кои браат работа - жени
15	Белчишта	46	18	19	9	27	9
16	Ботун	14	5	10	3	4	2
17	Брежани	4	0	2	0	2	0
18	Велмеј	31	14	17	6	14	8
19	Волино	41	14	17	6	24	8
20	Врбјани	2	0	1	0	1	0
21	Г одивје	1	0	1	0	0	0
22	Горенци	28	10	9	5	19	5
23	Грко Поле	1	0	0	0	1	0
24	Долно Средоречие	2	1	0	0	2	1
25	Злести	29	8	18	2	11	6
26	Издеглавје	12	4	5	1	7	3
27	Климештани	5	1	3	0	2	1
28	Лактиње	5	0	3	0	2	0
29	Лешани	55	24	26	11	29	13
30	Мешеишта	66	30	25	9	41	21
31	Ново Село	10	6	3	3	7	3
32	Оздолени	1	0	1	0	0	0
33	Оровник	37	19	22	9	15	10
34	Песочани	7	5	3	1	4	4
35	Слатино	9	3	5	2	4	1
36	Требеништа	32	14	16	8	16	6
37	Турје	1	0	0	0	1	0
38	Црвена Вода	3	0	0	0	3	0
Вкупно за општина:		442	176	206	75	236	101

Образование

Од објектите за образование и воспитување, во општината постои централно основно училиште ,,Дебрца,, с.Белчишта на кое припаѓаат и работните единици во: Велмеј, Мешеишта и Требеништа, како и подрачните училишта во селата: Оровник, Горенци, Волино, Ботун, Злести, Лешани, Издеглавје и Слатино во кои бројот на учениците континуирано се намалува.

Здравство

Од здравствена заштита на населението во општината е застапена само примарната здравствена заштита која се остварува преку амбулантни, приватни здравствени институции, кои постојано работат во следните населени места: Требеништа, Мешеишта, Белчишта, Велмеј, Сливово.

Во погледа на заштита на домашни животни во општината постои една Ветеринарна станица во с.Требеништа.

Инфраструктура и јавни услуги

Сообраќајна инфрструктура

Сообраќајната поврзаност во општината ја сочинуваат: Меѓународен ареодром ,,Св.Апостол Павле,, Лоциран на 9 км од градот Охрид, а на 15 км од седиштето на општината, магистралниот пат Скопје-Кичево-Охрид, магистралниот пат Скопје-Охрид -Албанија со должина од 36,8 км. Регионалниот патен правец Ботун -Белчишта-Брежани во должина од 16,2 км и локални патишта и улици во должина од 107,8 км.

На територија на општината е започната изградба и на автопатското поврзување Кичево-Охрид во должина од 57 км и Автопатско Поврзување Требеништа-Струга со што опшината и селата кои гравитираат се поврзуваат со автопат.

Согласно Програмата на Владата на Република Северна Македонија започната е постапка за изработка на техничка документација за железничко поврзување на општината со градовите Кичево, Охрид и Струга - до граница со Албанија.

Снабдување со вода за пиење и фекална канализација

Во општината 98% од населението е обезбедено со здрава и чиста вода за пиење преку локалните или регионалните водоснабдителни системи кои со вода се снабдуваат од извори или локални бунари. Во текот на летните месеци се јавува недостаток од вода за пиејње во 5 селски населби пред се поради недоволниот капацитет на резервоарите. Вкупната потрошена вода на годишно ниво изнесува 136.080 м3. Општината презема мерки за решавање на овие проблеми во водснабдувањето со изработка на техничка документација и изградба на резервоари и реконструкција на постоечките водоводни мрежи со цел задоволување на потребите на жителите на општината.

Канализација

Во општината не постои канализациона мрежа (освен во населените места Белчишта, Оровник, Горенци и Мешеишта). Локалната самоуправа неодамна го реализира и проектот за изградба на регионален колектор за населените места Требеништа, Волино, Мешеишта и Климештани. Се очекува изработка на основни проекти за секундарна канализациона мрежа за повеќето населени места и пречистителни станици за одредени населени места каде што е најнеопходно. Општината во иднина ќе продолжи со изградба на канализациони мрежи во секое населено место како би се добила целосна канализациона мрежа и би се подобриле услугите од комуналната сфера.

Електрична енергија

Сите населени места во општината се поврзани на електродистрибутивната мрежа и се обезбедени со јавно/улично/осветлување. На подрачјето на општината се наоѓат и ХЕ Песочани, со годишно производство 13,0 ГВч, МХЕ -Слатино со реф.бр.359 - на Мраморечка река со моќност од 514 kw сопственост Феро инвест -Скопје, Мхе -Песочан со реф.бр. 393 на Песочанска река со моќност од 722 kw сопственост Хидро Енерџи гроуп - Скопје, МХЕ -Песочан со реф.бр. 392 на Песочанска река со моќност од 1007 kw сопственост Хидро Енерџи гроуп – Скопје. Во општината се изградени и 3 Фотоволтаични централи.

Имјаќи ги во предвит идните потреби од електрична енергија и можностите за производство на електрична енергија во општината, се планира изградба на

фотоволтаични централи за кои административната постапка е во фаза на изработка на урбанистички план и формирање на градежни парцели кои би се понудиле на приватни инветитори за изградба на фотоволтаични централи.

Поштенски сообраќај и телефонија

Поштенскиот сообраќај се одвива преку четири работни едниници на Јп ,,Македонски Пошти,,. Телефонскиот сообраќај е воспоставен во сите населени места. Според постоечката концепиција на системите за пренос извршена е монтажа на дигитални преносни системи кои нудат услуги од областа на интернетот, телевизија и мобилната комуникација.

Економски карактеристики

Преработувачка индустрија

Поради својата местоположба и добро развиена инфраструктура: електрична енергија, водовод, телефонска мрежа, локални патишта, близина на градовите Охрид, Струга, Кичево, граничниот премин со Република Албанија - Ќафасан, општина Дебрца преставува добра средина за индустриски развој. Од индустриските капацитети кои што се лоцирани на територија на општината има:

-Фабрика за трансворматори

-Рудник за травентин

-Рудник за манган

- Фабрика за челични конструкиции

-Мелница

-Пекара

-Индустрија за метална галантерија

-Текстилна индустрија

-Месна и живинарски фарма

Земјоделство

Општина Дебрца располага со 23.672 ха земјоделска површина од која 10.303ха е обработлива површина, 3.844 ха пасишта и 9.480 ха шуми. На територија на општината постојат 30 рурални месни заедници. Поволната клима во општината - топли лета,

умерени зими, блага есен и големиот број на сончеви денови во годината, овозможуваат услови за развој на земјоделството во руралните делови од општината. Земјоделците се одликуваат со изразено силен претприемнички дух, но истовремено со голема неинформираност, недостаток на знаење и едуцираност, неорганизираност. Интензивен развој на земјоделството подразбира воспоставување на систем за неформално и дополнително образование на земјоделците, соработка меѓу земјоделците и локалната власт, подрачните единици на Министерство за земјоделство и самото Министерство. Огромна можност за развој на земјоделството и руралниот развој е користење на субвенциите на Владата на РСМ, средствата од програмата за поттикнување на руралниот развој, домашни и меѓународни фондови и ИПАРД (ИПА Инструментот). Од друга страна, развојот на примарното земјоделство, преработувачкиот сектор и руралниот развој сериозно можат да бидат загрозени од несоодветни закони за земјоделство на Република Северна Македонија, неусогласеност на законските норми со ЕУ законите како и несоодветно (според потребите на крајните корисници) дефинирана правна рамка за поддршка и развој на земјоделството и руралниот развој.

Туризам

Општината има не само природен потенцијал ,туку и сообраќајно изградена мрежа која и овозможува посебни поволности за развој на руралниот туризам. Постоењето на ареодромот, магистралниот пат кој поминвуа низ општината овозможува пристап до природните убавини. Постоењто на Слатинското и Требенишко езеро преставуваат значаен потенцијал за развој на еколошкиот туризам. Покрај овие две езера општината поседува и други природни знаменитости, особена атракција преставуваат посета на живописниот кањон на Песочка река како и излетничките места во Радомирово, Славеј, Илинска Планина, Велмешки извори, Сини Вирој(Белчишко Блато). Општината располага со 20 ха излетнички места.

Локалното население се одликуваа со изразито силен предприемнички дух, но истовремено со голема неинформираност, недостаток на знаење и едуцираност, неорганизираност во поглет на развој на туризмот. Интензивен развој на туризмот побарува воспоставување на систем за неформално и дополнително образование на лицата кои ќе работат на туризмот, соработка меѓу туристичките работници, локалната власт како и подрачните единици на Министерствата. Огромна можност за развој на

туризмот и руралниот развој е користење на субвенциите на Владата на РМ, средствата од програмата за поттикнување на руралниот развој(рурален туризам), домашни и меѓународни фондови и ИПАРД (ИПА Инструментот) и други фондови.

Лов

Во општина Дебрца застапени се следните видови диви животни: дива свиња, зајак, срна, рис и др. Ловот е организиран во ловишта кои се издаваат под концесија. Издавањето го врши Министерство за шумарство и водостопанство, а со лов се занимаваат голем број лица како домашни така и странски.

Собирање на шумски плодови

Во општината постои собирање на шумски плодови и тоа печурки ,мов ,пожави сто ова се откупува од страна на приватни лица кои дејњост му е обработка и откуп на шумски производи.На територија на општината постојат две Фирми за откуп на шупски производи со тенденција за зголемување.

Искористување на средствата од ИПА Инструментот

Инструментот за претпристапна помош на европската унија - ИПА ги обединува сите досегашни механизми за финасиска помош од ЕУ во еден: CARDS, ISPA, SAPARD, PHARE. ИПА Инструментот се состои од 5 компоненти:

1.Компонента 1 - Помош во транзиција и институционален развој (досегашен CARDS) јакнење на административни и судски капацитети.

2.Компонента 2 - Прекугранична соработка, хармоничен и урамнотежен развој со земјите членки на ЕУ

3.Компонента 3 - Регионален развој (досегашна ISPA) транспорт, животна средина, регионална конкурентност (иновации и претприемништво, социјална инфраструктура)

4.Компонента 4 - Развој на човечки ресурси (досегашна PHARE) социјална инклузија, образование, обука, доживотно учење.

5.Компонента 5 - Рурален развој подршка на земјоделството и еконпомски развој на руралните средини.

Со добивање на статус на земја - кандидат членство во Европска унија, на 17 декември 2005 година, Република Северна Македонија доби поголеми можности за учество во сите 5 Компоненти на ИПА со инвестициони проекти и финасиски вложувања кои се видиливи на кус рок, можност за децентрализирано управување (особено во делот на 5 компонета - ИПАРД) со сретства со целосна вклученост на националните институци.

За да се искористат сретствата на ИПА инструментот неопходно е целосна подготвеност на сите крајни корисници - општината, бизнис секторот , невладиниот сектор во однос на достапност на информации, подготовка на апликации како и познавање на законската регулатива.

Институции и организации во Општината

Јавни претпријатија во надлежност на општината

Општината во своето работење од сверата на собирање на комунален отпат, водовод и канализација, уредување на јавни површини има формирано „Јавно Претпријатије за комунална Дејност Дебрца„ - с.Белчишта кое е основано од страна на советот на општината на 23.март 2003 година.

Подрачни едниници на министерствата на Република Северна Македонија

Во општината има пет подрачни канцеларии на единицата на министерство за Правда – Управа за водење на матичните книги.

Државни / јавни Претпријатија

Во општината има три претпријатија и тоа ЈП Македонски шуми, подружница за експолотација и заштита на шумскиот фонд на територија на општините Охрид и Дебрца Галичица - Охрид, ЈП Македонија пат пункт кај с.Ботун, Агенција за потикнување и развој на земјоделство - Охрид, канцеларија во с.Мешеишта.

Невладини Организации

Според стратегијата за локален економски развој 2009-2013 година евидентирани се 4 здруженија на граѓани, но се работи за пасивни здруженија. Во Поглед на локалниот

развој на општина Дебрца, потребни се невладини активни организации кои би аплицирале на проекти од фондови на ЕУ и други домашни фондови.

Урбанизам, просторно планирање и инфраструктура

Урбанизам, просторно планирање и инфраструктура

Во изминатиот период општина Дебрца започна со урбанизација и изработка на урбанистички планови за повеќе населени места во општината. Во постапка на изработка и донесување се и повеќе општи акти и тоа за селата: Оровник, Горенци, Требеништа, Мешеишта, Белчишта, Лешани, Врбјани, Ботун, Ново Село, Грко Поле, Брежани, Арбиново, Годивје, Сливово, Мраморец, Турије, Сошани, Оздолени и Слатински Чифлик. Општината започна со изработка на УПС за селата Велмеј, Лактиње, Песочани, Злести, Волино, Климештани, Издеглавје, Слатино со Слатинско Езеро, Црвена Вода, Ботун, Ново Село, Горно Средорече, Долно Средорече, Требеништа и Горенци, како и УПВНМ за локација за индустриска зона во с.Мешеишта. Со Изработката на убанистичките документации се олеснувана постапката на граѓаните за добивање на потребните документации кои се поврзани урбанизмот, изградбата и планирањето. Покрај урбанизациата, општината има изработено голем број на проектни документации за изградба на патишта, канализации, водоводни системи, канали за одводнување и партерни уредувања. Општината и во понатамошниот период ќе продолжи да вложува во урбанизацијата, просторното планирање и инфраструктура.

Заштита на животна средина

Заштитата на животната средина е еден од приоритетите на општина Дебрца. До денес, во однос на расположливите услови, 90% од општината е покриена со собирање на отпад, донесен ЛЕАП, редовно одржување на тековната хигиена, целосна примена на законот за јавна чистота, примена на агендата на ЕУ во врска со заштитата на животна средина, редовни работилници со претставници на ЕУ, како и подигање на свеста кај младата популација за важноста од одржување на чиста и здрава животна средин.

За целосно да се заокружи процесот на заштитата на животната средина потребно е да се направи анализа и да се дефинира своевиден катастар на загадувачи во општината, да се изгради фекалната канализација, секаде да се обезбеди питка и технички исправна вода, како и да се обезбеди начин за справување со градежниот отпад и отпадот опасен по здравјето и да се воведе систем за селекција на истиот.

Целиот процес може да биде отежнат заради неадекватноста на законската регулатива и подзаконските акти со реалните потреби на терен.

Можности за инвестирање во општината

Географската локација на општината, блискоста и добрата поврзаност со 3 градови Охрид, Струга и Кичево, патниот паравец Охрид - Скопје и ново проектираниот автопат Охрид-Кичево, постоењето на ареодром, ја прават општината атрактивна за вложување и крупни инвестиции. Можностите кои општината ги нуди на потенцијалните инвеститори како: намалување на комуналните такси за фирми, изработени урбанистички документации и предвидени локации за градба на индустриски објекти, фаза на изработка на убанистички документации за изградба на фотоволтаични централи, можност за инвестирање во постоечки објекти (Хали). Покрај добро изградената инфраструктура - патишта, водоводи, електрично напојување и канализација, како можност за инвестирање може да се земе и големите хектари на обработливо земјоделско земиште, како можност за засадување и производство на еколошки чиста и органска храна. Општината и во наредниот период приоритет ќе даде на урбанизацијата на локации, градежно земиште атратктивно за привлекување на инвестиции во локалната економија.

Анализа на силните и слабите страни, можностите и заканите (SWOT анализа) на општина Дебрца

СВОТ анализата е еден кохезивен документ кој ги сублимира карактеристиките на општината. Од една страна предностите и можностите кои имаат потенцијално позитивно влијание во постигнување на зацртаните стратешки цели, а од друга страна недостатоците и заканите со потенцијално негативно влијание кое треба внимателно да се промени или избегне. Ваквата анализа треба да го даде клучот до профитирање од јаките страни, а минимализирање на учинокот од слабите страни.

Она што сме ние, нашите јаки и слаби страни, нашето интерно окружување и она што го претставува нашето екстерно окружување, можностите и заканите, внимателно беа разработени и концизно претставени во следната СВОТ анализа.

Самата изработка на СВОТ анализата како клучни сегменти ги исфрли земјоделието и туризмот и токму затоа во нашите стратешки цели акцентот го ставаме на нив.

	SWOT	АНАЛИЗА	
Јаки страни (strenghts)	Опис	Слаби страни (weaknesses)	Опис
Одлична природна местоположба	плодно земјоделско земјиште, пасишта, шуми, водени ресурси,блиску до магистралниот пат, поврзаност село-град	**Непостоење на соодветна инфраструктура**	транспортна, комунална, енергетска
Погодни климатски услови	доволен број врнежи, голем број сончеви денови	**Недоволна стандардизираност на земјоделие и земјоделско земјиште**	нерегулирана обработка на земјиште, неискористено земјиште, низок степен на едуцираност на земјоделци, непостоење на систем за стандардизација и дефинирање на земјоделци и земјоделски производи,непланско производство, нема системи за наводнување
Еколошки чиста недопрена природа	незагаден воздух, чиста почва, питка вода	**Неразвиен систем за развој на туризам**	Недоволна меѓуопштинска соработка, недоволна соработка меѓу приватен и јавен сектор
Добра културно етнолошка постава	Дефинирани се неколку културни манифестации, како и постоење на културно уметнички друштва	**Недоволна промоција на туризмот и можностите за рурален туризам**	Недостаток на средства за промоција,недостаток на капацитети, недоволна промоција на национално и меѓународно ниво
Зачувано и оплеменето културно-историско наследство	Голем број на споменици, спомен обележја, најголемиот дел од нив зачувани и реставрирани, спремни да влезат во туристичка понуда	**Нецелосна реализација на инфраструктурните потреби на граѓани**	недовршени водоводно канализациони мрежи, неизградени системи за наводнување, и за вода за пиење
Постоење на археолошки локалитети	с.Требеништа с.Годивје..	**Висок степен на невработеност**	Неразвиеност на приватниот сектор кој би можел да понуди работни места

Зачувана и реставрирана традиционална и автентична архитектура	Градба на етно објекти во неколку села, постоење на етно село во с.Арбиново	**Недоволна опременост на општината**	Застарена механизација, застарена техника и опрема
Богата понуда за религиозен туризам	цркви и манастири во сите населени места од општината	**Премал број на НВО**	Недостаток на граѓански иницијативи
Стручен тим за изработка на ИПА и ИПАРД проекти и апликации	кадарот од општината е обучен, има воспоставено многубројни соработки	**Недоволна опременост на ЈКП**	застарена опрема
Редовно реализирање на регионални проекти	Искуство во реализирање регионални проекти	**Неповолна старосна структура на населението**	стареење на населението
Заштитена животна средина	усогласена законска регулатива со легислативата на ЕУ, дефиниран и усвоен ЛЕАП, 90% од општината е покриена со собирање на отпад,целосна примена на закон за јавна чистота, донесен еколошки акционен план, непостоење на депонии	**Недоволна институционална покриеност**	Недоволно подрачни единици од ресорни министерства
Можности (opportunities)	Опис	**Закани (threats)**	Опис
Искористување на ЕУ и ИПАРД фондови	Можност за аплицирање за искористување на ЕУ фондовите и ИПАРД Програми	**Зголемена миграција на луѓе**	Се поголем одлив на млади луѓе кон градовите
Потенцијал за развој на сточарски, овоштарски гранки	Местоположбата, природно-географските карактеристики се предуслов за успешно развивање на овие гранки	**Недостаток на средства за промоција**	Оневозможеност за промоција
Потенцијал за дополнителни истражувања од археолошка област	Требенишко кале, Требенишка некропола, Археолошки локалитет кај с.Велмеј	**Одлив на стручен кадар**	Потешкотии во пронаоѓањето на стручен кадар од соодветна област

Можности за модернизирање на земјоделски развој	Искористувањето на странски фондови, и обуки за земјоделци за можностите за добивање грантови и кредити	**Неповолна економска состојба**	Недоволна финансиска моќ на населението и на општината во целост, неможност за целосно самофинансирање
Можност за соработка со приватен сектор во насока на развој на рурален туризам	Координација и соработка со приватниот сектор, преку понуда на поволни услови	**Отежнат пласман на земојделските прозводи**	Непостоење на откупни центри и пласман за земјоделски производи
Можност за меѓуопштински соработки	ИЗработка на заеднички проекти за продлабочување на придобивките од меѓуопштински соработки	**Неатрактивност на општината за инвестиции**	Нема заинтересирани инвеститори
Можност за доближување на државните сервиси до граѓаните	Отварање на повеќе подрачни министерства	**Неусогласени законски регулативи со ЕУ**	Општината со својот забавен развој, честопати се наоѓа во стиуација да не може да ги исполни законските норми кои се пропишани со модернизираните ЕУ реугалитиви

Визија на општината

Општина Дебрца е рурална општина со релативно мал буџет што ја прави зависна од донации и грантови при реализација на пообемните проекти. Со цел запазување на реалната остварливост на овој стратешки документ, бевме внимателни при поставување на стратешките цели. Имено, имајќи ги во предвид досегашните искуства од реализација на проекти финансирани преку европски фондови, како и бројноста и стручноста на тимот задолжен за нивно спроведување, моравме да бидеме рационални и скромни во формирањето на вивијата за општина Дебрца. Визијата, грубо кажано, претставува проекција за изгледот на општината по реализација на сите проекти предвидени со стратешкиот документ и од тој аспект, визијата преточена во неколку реченици би гласела:

Општина Дебрца, општина со одржлив економски раст и развој, комплетно изградена патна, водоводна и канализациона мрежа, развиен рурален туризам, атрактивна локација за инвестирање, еколошки чиста и здрава животна средина. Општина која ќе претставува атрактивно место за живеење и одмор, со ефикасна администрација и функционални јавни претпријатија посветени на потребите на населението и приватниот сектор. Општина на нивото на европските рурални туристички центри.

Стратешки области

Во текот на спроевдување на процесот на стратешко планирање преку учество на заинтересираните страни како и врз основа на податоците на општина Дебрца и SWOT анализата беа идентифуикувани стратешките области на кои општината ќе работи во наредниот период со цел да се исполни визијата. Тимот за изработка на ИПЛР ги идентификува следните стратешки области како генерална насока од која произлегуваат двете главни стратешки цели кои се разгрануваат на приоритети и мерки за нивна реализација. Овие мерки подетално и конкретно се разработени во проекти и прикажани во продолжение.

- ***Орржлив развој на локалната економија, индустрија и иновации***
- ***Туризам и искористување на културно историското наследство***
- ***Урбанизам, просторно планирање, инфраструктура***
- ***Заштита на животната средина***
- ***Земјоделство и рурален развој***
- ***ИПАРД и ИПА фондови***
- ***Спорт и Култура***
- ***Развој на човечките ресурси***

Разложување на стратешките области на конкретни мерки

Стратешка област	*Мерки за влијание врз стратешките области*
➢ ***Орржлив развој на локалната економија,индустрија и иновации***	***Привлекување на инвестиции***
	Намалување на комунална такса за фирми
	Развој на земјоделско производство,организиран откуп
➢ ***Туризам и искористување на културно историското наследство***	***Искористување на природните убавини и реткости***
	Заштита на културното наследсво обнова на традициите
	промоција и презенатција на културното-историско наследство
	Реставрација на домовите на култура во општината за туристицки цели
➢ ***Урбанизам, просторно планирање, инфраструктура,***	***Изработка на урбанистички планови за сите населни места***
	Изработка и урбанизација на локации атрактивни за градба
	Развој на локалната и патна инфраструктура
	подобрување на комуналната инфраструктура
➢ ***Заштита на животната средина***	***Правилно третирање на комуналниот отпад***
	Развој на Органско производство
	Рационално искористување на водата
➢ ***Земјоделство и рурален развој***	***Информирање за подобрување на земјоделското производство***
	Дефинирање на производи Од подрачјето на општина дебрца
	Промоции на здружување на земјоделците
	Изградба на собирен центар за свежо овошје и зеленчук
	Искористување на ИПАРД средствата и средствата од домашни и меѓународни фондови за поддршка на земјоделството и руралниот развој
➢ ***ИПАРД и ИПА фондови***	***Обучување на тим во општината за подготовка на ИПА апликации***
	Подигање на јавната свест за ЕУ фондовите
	Подигање на НВО Организиации
➢ ***Спорт и Култура***	**Санирање и реновирање на спортските објекти** **Санирање и реновирање на спортските терени**
	Подигање на јавната свест за значењето на спортот
	Изработка на Стратегија за развој на спортот
➢ ***Развој на човечките ресурси***	***Едукација и континуирани обуки на општинската администрација***
	Стипендирање на талентирани и надарени ученици
	Обезбедување работни места во локалниот бизнис сектор за проспеританите кадри

Приоритетни мерки за реализација на стратешките области

1) **Привлекување на инвестиции во постоечки или новоизградени објекти**
2) **Развој на патната и комуналната инфраструктура**
3) **Урбанизација на населените места во општина Дебрца**
4) **Искористување на ИПА фондовите**
5) **Искористување на ИПАРД средствата за подршка во земјодеството и руралниот развој.**
6) **Санирање и реновирање на спортски објекти и терени**
7) **Искористување на природните реткости и развој на туризмот**
8) **Промоција и презентација на културно историското наследство**
9) **Заштита на културното наследсво и обнова на традициите**
10) **Правилно третирање на комуналниот отпад**
11) **Изградба на собирен центар за свежо овошје и зеленчук**
12) **Развој на органско производаство**
13) **Дефинирање на производи од подрачјето на општината**
14) **Подигање на НВО организации**
15) **Изработка на стратегија за развој на спортот**
16) **Промоции и здружување на земјдоелците**
17) **Подигање на јавната севст за значењето на спортот**
18) **Обучување на тим за подготовка на апликации**
19) **Изградба на водоводна и канализациона мрежа во сите населени места**
20) **Реставрација на домовите во сопственост на општината за туристички цели**

21) **Изработка и урбанизација на локации атрактивни за градба и инвестирање**

22) **Урбанизација на парцели за изградба на фотоволтаични централи**

23) **Намалување на комуналта такса**

24) **Развој на земјоделско производство и организиаран откуп**

25) **Подигање на јавната свест за значењето на спортот**

26) **Едукација и континуирани обуки на општинската администрација**

27) **Стипендирање на талентирани и надарени ученици**

КОНКРЕТИЗАЦИЈА НА ВИЗИЈАТА ЌЕ СЕ ОВОЗМОЖИ ПРЕКУ РЕАЛИЗАЦИЈА НА 2 КЛУЧНИ СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ И ТОА:

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 1: Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападниот регион.

-Дебрца - место каде руралниот простор одлично се користи во контекст на туристички понуди

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 2: Зголемена социјална заштита, зголемен квалитет на живот и развој на човечките ресурси

-Дебрца-место кое пружа шанси, можности и поддршка за удобен живот како и други далеку поразвиени и социо-економски силни општини.

Стратешките цели се стожер од кој произлегуваат приоритетите и мерките кои треба да се превземат во дадената насока, со цел остварување на визијата.

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 1:

Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападниот регион.

Приоритети:

1 Туризам и искористување на културно историско наследство

2 Развој на човечки ресурси

3 Урбанизам и просторно планирање

4 Заштита на животна средина

Тргнуваме од самиот почеток. Преку мерење на постојните услови и можности кои дестинацијата би можела да ги понуди, доаѓаме до она клучното односно што недостига и на што треба да се работи, како истражување на културното и историско наследство, па се до изградба на нови капацитети или вложување во постојните. Продолжуваме со решавање на пристапноста до самата дестинација, односно нудење на сообраќајни решенија. Понатаму ќе се занимаваме со промоција, како и со вклучување на целокупното население во процесот преку производство, нудење на угостителски услуги и слично, што ќе доведе до своевидна кохезија помеѓу производството, туризмот и економскиот равој на општината. За успешно постигнување на зацртаните приоритети ќе се послужиме со следните

Мерки:

1. Изработка на детална анализа по сектори за подготвеноста на подрачјето и согледување на реалната слика.

2. Изработка на предлог сообраќајни решенија за подобар пристап до локалитетите, сместувачките капацитети, како и подобрена поврзаност село-град.

3. Промоција и презентација на туристичката понуда преку поврзување со тур оператори кои би ја препродавале и презентирале нашата понуда пред одредени заинтересирани групи на туристи.

4. Реставрација, изградба на нови сместувачки капацитети

5. Вклучување и вмрежување на локалните претприемачи чие производство би се насочило повеќе кон туристички употребливи производи.

6. Поттикнување за целосно вклучување на целокупното население во целиот процес на нудење угостителски услуги, преку субвенционирање директно на давателите на услугите.

СТРАТЕШКА ЦЕЛ 2:

Зголемена социјална заштита, зголемен квалитет на живот и развој на човечките ресурси.

Приоритети:

1 Одржлив развој на локалната економија, индустрија и иновации

2 Земјоделие и рурален развој

3 Развој на човечки ресурси

4 Спорт и култура

Што се однесува на социјалната заштита првенствено ќе се залагаме за целосно функционирање на сите елементи на институциите, преку посредување за отворање на подрачни служби.Следно ќе обрнеме посебно внимание на подобрување и усовршување на образовните служби, како и засилена употреба на активности надвор од школските клупи преку кои ќе се зголеми обемот на комуникација ученик-дете-родител. Како општина мораме да ги ставиме сите капацитети во функција на граѓаните, преку овозможување на користење услови кои го олеснуваат секојдневното живеење.

Мерки:

1. Стручни обуки за сите вработени во општинската администрација, како и во сите останати институции кои функционираат како би можеле да вложат максимални напори за олеснување на општественото живеење на граѓаните

2. Обезбедување услови за отворање подрачни одделенија од различни служби како би ги доближиле институциите и нивните услуги до граѓаните

3. Изградба и реконструкција на спортски сали и други објекти за рекреација

4. Подготовка на документација за реконструкција/изградба на образовни објекти, културни домови,градинки, центри за стари лица итн.

5. Подготовка на документација за реконструкција/изградба на водоводи, одводни системи, канализации и гасовод

6. Помагање и стимулација на земјоделците, развој и субвенции во земјоделието како приоритетна стопанска дејност.

1 Стратешка цел:Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион

1.1 Приоритет: Туризам и искористување на културно историско наследство

1.1.1 Промоција и презентација на туристичката понуда

1.1.2 Реставрација на културно историски обележја, изградба на нови сместувачки капацитети

1.2 Приоритет: Развој на човечки ресурси

1.2.1 Поттикнување за целосно вклучување на целокупното население во целиот процес

1.2.2 Вклучување и вмрежување на локалните претприемачи

1.3 Приоритет: Урбанизам и просторно планирање

1.3.1 Изработка на предлог сообраќајни решенија за подобар пристап до локалитетите, сместувачки капацитети, како и подобрена поврзаност село-град

1.4 Приоритет: Заштита на животна средина

1.4.1 Изработка на детална анализа по сектори за подготвеност на подрачјето

2 Стратешка цел:Зголемена социјална заштита,зголемен квалитет на живот и развој на човечки ресурси

2.1 Приоритет: Одржлив развој на локалната економија, индустрија и иновации

2.1.1 Подготовка на документација за реконструкција/изградба на водоводи, одводни системи, канализација и гасовод

2.1.2 Изградба на патна, водоводна и канализациона мрежа

2.2 Приоритет: Земјоделие и рурален развој

2.2.1 Помагање и стимулација на земјоделците

2.2.2 Развој и субвенции во земјоделието како приоритетна стопанска дејност

2.3 Приоритет: Развој на човечки ресурси

2.3.1 Стручни обуки за сите вработени во општинската администрација, како и во сите останати институции

2.3.2 Озбезбедување услови за отворање подрачни одделение од различни државни служби

2.4 Приоритет: Спорт и култура

2.4.1 Изградба и реконструкција на спортски сали и други простори за рекреација

2.4.2 Подготовка на документација за реконструкција/изградба на образовни објекти, културни домови, градинки, центри за стари лица итн.

Преглед на конкретни цели :

КЦ 1.1.1	*Привлекување на инвестиции во постоечки и новоизградени објекти*
КЦ2.1.1	*Анимирање и промоција на руралниот туризам како профитабилен бизнис*
КЦ2.1.2	*Креирање на разновидан туристичка понуда заснована на природното културното и историско наследство и традициите*
КЦ2.1.3	*Подобрување на туристичката инфраструктура*
КЦ2.1.4	*Партерно уредување на излетничките места и влезовите во населните Места*
КЦ3.1.1	*Развој на локалната патната инфраструктура*
КЦ3.1.2	*Урбанизација на наслените места во општината за олеснување на постапката за изградба на објекти*
КЦ3.1.3	*Урбанизација на Индустриска зона*
КЦ3.1.4	*Развој на локалната патната инфраструктура*
КЦ4.1.1	*Изградба на енергетски објекти за производство на електрична енергија*
КЦ4.1.2	*Покриеност на населениет места со водоснабителни системи*
КЦ4.1.3	*Третман на Отпадни води*
КЦ4.1.4	*Воспоставување на систем за организирано собирање на комунален отпад во сите населни места во општината*
КЦ.4.1.5	*Елиминирање на дивите депонии во општината*
КЦ.5.1.1	*Информирање за подобрување на земјоделското производство*
КЦ.5.1.2	*Дефинирање на производи Од подрачјето на општина дебрца*
КЦ.5.1.3	*Промоција на здружување на земјоделците*
КЦ.5.1.4	*Изградба на собирен центар за свежо овошје и зеленчук*
	Искористување на ИПАРД средствата и средствата од домашни и меѓународни фондови за поддршка на земјоделството и руралниот развој
КЦ.5.1.5	*Информирање за подобрување на земјоделското производство*
КЦ.6.1.1	*Искористување на ИПАРД и ИПА фондовите*
КЦ.7.1.1	Санирање и реновирање на спортските објекти Санирање и реновирање на спортските терени
КЦ.7.1.2	*Подигање на јавната свест за значењето на спортот*
КЦ.7.1.3	*Изработка на Стратегија за развој на спортот*
КЦ.7.1.4	*Развој на училишната мрежа*
КЦ.7.1.5	*Реконструкција на Училишни објекти*

Проекти

Наслов на проектот **Проект за инфраструктура за изградба на локален пат, паркинг простор, видиковци и пешачки патеки за локалитетот Сини Вирој с.Белчишта**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.1.2 Реставрација на културно историски обележја
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Целокупното уредување на локалитетот Сини Вирој, како и пристапноста до него ги заокружува долгодишните заложби за претворање на овој простор во своевидна туристичка атракција.		
Очекувани резултати од проектот	• Збогатена туристичка понуда • Зачувување на уникатноста на локалитетот и негово оплеменување		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности • Следење на користењето на уредениот простор		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	60.000.000 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 10.000 EUR		

Наслов на проектот **Основен проект за изградба на локален пат с.Злести-с.Белчишта (делница 1 и делница 2)**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е изградба на локалниот пат кој ги поврзува селата Злести и Белчишта		
Очекувани резултати од проектот	Сообраќајните решенија значително ја подобруваат мрежната поврзаност на населените места, ја олеснуваат пристапноста и ја подигаат функционалноста на повисоко ниво		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	13.010.159,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Наслов на проектот **Реконструкција на локален пат с.Мешеишта-с.Волино**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е реконструкција на локалниот пат кој ги поврзува селата Мешеишта и Волино		
Очекувани резултати од проектот	Сообраќајните решенија значително ја подобруваат мрежната поврзаност на населените места, ја олеснуваат пристапноста и ја подигаат функционалноста на повисоко ниво		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	17.791.343,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Наслов на проектот **Реконструкција на локалниот пат с.Мешеишта-Манастир Св.Илија**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е изградба на локалниот пат кој ги поврзува селото Мешеишта и Манастирот Св.Илија, со што се овозможува пристап до манастирот за многубројни посетители		
Очекувани резултати од проектот	Сообраќајните решенија значително ја подобруваат мрежната поврзаност на населените места, ја олеснуваат пристапноста и ја подигаат функционалноста на повисоко ниво		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	28.171.250,00денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Наслов на проектот **Основен проект за фекална канализација во с.Волино**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е изградба на фекална канализација со што се овозможуваат елементарни услови за квалитетен живот на населението		
Очекувани резултати од проектот	• поврзување на сите жители од населеното место на мрежата • подобрување на квалитетот на живот преку обезбедување на овие основни услови за нормално функционирање		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	25.228.236,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Наслов на проектот **Основен проект за фекална канализација во с.Лешани**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е изградба на фекална канализација со што се овозможуваат елементарни услови за квалитетен живот на населението		
Очекувани резултати од проектот	• поврзување на сите жители од населеното место на мрежата • подобрување на квалитетот на живот преку обезбедување на овие основни услови за нормално функционирање		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	12.845.676,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Наслов на проектот **Основен проект за изградба на цевковод за фекална канализација и пречистителна станица, с.Ботун**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е изградба на фекална канализација и пречистителна станица со што се овозможуваат елементарни услови за квалитетен живот на населението и се олеснува водоснабдувањето		
Очекувани резултати од проектот	• поврзување на сите жители од населеното место на мрежата • подобрување на квалитетот на живот преку обезбедување на овие основни услови за нормално функционирање		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација** √		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	19.955.054,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Наслов на проектот **Основен проект за изградба на цевковод за фекална канализација и пречистителна станица, с.Грко Поле**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1. Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**	**Мерка на ИПЛР** 1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа

Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е изградба на фекална канализација и пречистителна станица со што се овозможуваат елементарни услови за квалитетен живот на населението и се олеснува водоснабдувањето		
Очекувани резултати од проектот	• поврзување на сите жители од населеното место на мрежата • подобрување на квалитетот на живот преку обезбедување на овие основни услови за нормално функционирање		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	9.006.571,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 1.000 EUR		

Наслов на проектот **Изградба на плоштад во с.Велмеј**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**		**Мерка на ИПЛР** 2.4.1 Изградба и реконструкција на спортски сали и простори за рекреација
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е уредување на централниот простор во населеното место, како мал плоштад кој ќе даде еден нов пријатен лик на селото и ќе послужи како собирно место за жителите, но и за посетителите.		
Очекувани резултати од проектот	• уреден цетрален простор во населеното место • место кое ќе се користи за локални средби • одржување на културни манифестации • средби на локалното население како и туристички групи		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	1.276.240,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 1.000 EUR		

Наслов на проектот **Изградба на плоштад во с.Лешани**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**		**Мерка на ИПЛР** 2.4.1 Изградба и реконструкција на спортски сали и простори за рекреација
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е уредување на централниот простор во населеното место, како мал плоштад кој ќе даде еден нов пријатен лик на селото и ќе послужи како собирно место за жителите, но и за посетителите.		
Очекувани резултати од проектот	• уреден цетрален простор во населеното место • место кое ќе се користи за локални средби • одржување на културни манифестации • средби на локалното население како и туристички групи		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	2.995.340,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 1.000 EUR		

Наслов на проектот **Изградба на плоштад во с.Белчишта**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**		**Мерка на ИПЛР** 2.4.1 Изградба и реконструкција на спортски сали и простори за рекреација
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на проектот е уредување на централниот простор во населеното место, како мал плоштад кој ќе даде еден нов пријатен лик на селото и ќе послужи како собирно место за жителите, но и за посетителите.		
Очекувани резултати од проектот	• уреден цетрален простор во населеното место • место кое ќе се користи за локални средби • одржување на културни манифестации • средби на локалното население како и туристички групи		
Список на главните активности	• Спроведување на планираните градежни активности		
	-		
Статус на проектот	а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот б) делумно развиен, но потребна е техничка документација **в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација √**		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	1.321.785,00 денари	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 1.000 EUR		

Наслов на проектот Оспособување на постоечки објект за потребите на детска градинка	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2Развој на социјална заштита и подобрување на квалитетот на живот**		**Мерка на ИПЛР** **2.4.2Подготовка на док.за изградба/реконструкција на КД,градинки,центри за стари лица итн.**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е да се уреди постоечкиот простор на старата амбуланта во с.Мешеишта како централна локација во Општината, блиска и до едниот и до другиот дел на населените места. Просториите целосно треба да се реновираат и опремат како би се создале услови за постоење на детска градинка		
Очекувани резултати од проектот	• Уреден простор за непречено одвивање на дневен престој на деца од целата општина • Солидна опременост во насока на одвивање на секојдневни образовни и забавни активности за децата од предшколска возраст • Олеснување на функционирањето на родителите со работни обврски и со тоа спречување на нивно отселување во градска средина • Социјализација и подигање на квалитетот на живот, давање предност на семејства каде двајцата родители работат		
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежните активности и ставање на градинката во функција • Следење на користењето на ресурсите/капацитетот на градинката		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	80,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено

Општински буџет	Износ: 5.000 EUR
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 75,000 EUR

Наслов на проектот **Едукација за аплицирање и користење на субвенции,грантови, и др поволности за земјоделците и производителите**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**	**Мерка на ИПЛР 2.2.1Помагање и стимулација на земјоделците,развоји субвенции во земјоделието**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е да се подигне заинтересираноста и свеста за добивањето средства и поволности, а со самото тоа да се зголеми искористеноста на истите а паралелно да расте производната моќ.	
Очекувани резултати од проектот	• Едуцирани производители и земјоделци • Зголемено планско производство и со тоа можност за аплицирање за субвенции, грантови, кредити • Пораст на процентот на одобрени средства • Зголемена производна моќ и економски раст	
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на добро осмислена образовно-едукативна мрежа • Континуирана помош во текот на аплицирање за средства и поволности • Следење на користењето на добиените ресурси	
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена	
Детален список на потребна техничка документација	-	
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот√**	

	б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2019 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	50,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 5.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 45,000 EUR		

Наслов на проектот **Изработка на документација за асфалтирање на улици низ населените места во општината**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1.Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**	**Мерка на ИПЛР** **1.3.1Изработка на предлог сообраќајни решенија, за подобар пристап до локалитетите и подобрена поврзаност**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина**√ • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е обезбедување на документација на ниво на идеен проект за реконструкција и асфалтирање на постоечки улици и изградба на нови онаму каде е потребно. Со тоа се подобрува ефикасноста и ефективноста во случај	
Очекувани резултати од проектот	• Подобрена инфраструктурна мрежа • Олеснето движење помеѓу населени места • Намалена амортизација на возила	

	• Непречен пристап до локалитети кои се потенцијални туристички атракции • Зголемен прилив на посетители		
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на активностите		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот√** б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2019 – 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	50,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 5.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 45,000 EUR		

Наслов на проектот **Заштита на културно историско наследство-реставрација на споменици и спомен обележја од НОБ**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**		**Мерка на ИПЛР** **1.1.2Реставрација, изградба на нови сместувачки капацитети**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е заштита и реставрација на постоечки спомен обележја и споменици и со тоа нивно вклучување во богата културно историска понуда за посетители		
Очекувани резултати од проектот	• Реставрирани споменици и спомен обележја • Уреден простор околу споменици и спомен обележја • Овозможен пристап до истите • Збогатена понуда и можност за промоција на културно историското наследство		
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежните активности • Континуиран надзор врз реставрираните споменици и спомен обележја		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот√** б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2019 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	30.000 EUR	Досега се инвестирани во проектот -	До сега ништо нема вложено

		Износ и извор	
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 1.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 29.000 EUR		

Наслов на проектот **Заштита на културно историско наследство-реставрација на споменици и спомен обележја од Илинденското Востание**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам во југозападен регион**	**Мерка на ИПЛР** **1.1.2Реставрација, изградба на нови сместувачки капацитети**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• Општина√ • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е заштита и реставрација на постоечки спомен обележја и споменици и со тоа нивно вклучување во богата културно историска понуда за посетители	
Очекувани резултати од проектот	• Реставрирани споменици и спомен обележја • Уреден простор околу споменици и спомен обележја • Овозможен пристап до истите • Збогатена понуда и можност за промоција на културно историското наследство	
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежните активности • Континуиран надзор врз реставрираните споменици и спомен обележја	

Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот√** б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	30,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 1.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 29,000 EUR		

Наслов на проектот **Финансиска помош на ученици со посебни потреби и уредување на просторија за работа со деца со посебни потреби**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**	**Мерка на ИПЛР** **2.4.2 Обезбедување услови за отварање подрачни одделениа од различни државни служби**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО	

	• Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е да се олесни функционирањето на децата со посебни потреби кои учат во основните училишта во општината, како и да се овозможи нивна социјална инклузија преку користење на соодветни помагала и работа во за нив прилагодена просторија во централното училиште во Белчишта		
Очекувани резултати од проектот	• Олеснето функционирање на целото семејство со дете со посебни потреби • Олеснето функционирање на наставниот кадар заради работа со помагала наменети за деца со посебни потреби • Поквалитетен образовен, едукативен и инклузивен процес • Мотивација и поттик за родителите на деца со посебни потреби да не се иселуваат и да ги носат децата со посебни потреби во училишта во градски средини		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот**√ б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2019 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	80,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 78,000 EUR		

Наслов на проектот: Изградба на спортски терен во близина на основното училиште во с.Белчишта	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**	**Мерка на ИПЛР 2.4.1Изградба и реконструкција на спортски сали и др.објекти за рекреација**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина**√ • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е конечно решавање на проблемот со немање простор за физички активности на учениците од ОУ Белчишта. Истиот може да биде наменет и за вонобразовни активности за рекреација на населението од околните населени места	
Очекувани резултати од проектот	• Обезбедени основни услови за одржување час по физичко образование • Зголемена физичка активност на учениците • Искористеност на просторот за спорт и рекреација и од остатокот од населението	
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежни активности • Следење на користењето на просторот	
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена	
Детален список на потребна техничка документација	-	
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот**√ б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација	

Период на имплементација на проектот	2019 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	30,000 EUR	Очекувани вкупни трошоци за проектот	
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 28,000 EUR		

Наслов на проектот **Изработка на проспект и едукација на населението за нивна инклузивност во развој на руралниот туризам**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1.Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам**	**Мерка на ИПЛР** **1.2.1Поттик.за целосно вкл.на целокупното население во целиот процес на нудење угост.услуги**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е изработка на мал но корисен проспект кој ќе ги наведе сите специфики на општината кои може да ја истакнат како исклучителна дестинација за рурален туризам, но и конкретни идеи, мерки и предлози за тоа како целокупното население да земе учество во тој процес.	
Очекувани резултати од проектот	• Подигната свест кај населението за потенцијалот кој што го има општината • Заинтересираност и мотивација за вклучување во процесот од кој што и самото население ќе има најголема добивка • Фидбек, односно предлози, идеи од страна на населението за подобрување на процесот на развој на руралниот туризам • Обогатена туристичка понуда	

Список на главните активности	• Изработка на проспект • Подготовка на план за негово промовирање и презентирање пред населението • Организирање јавни трибини		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот √** б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2019 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	20.000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 18,000 EUR		

Наслов на проектот Реконструкција на општинската зграда во с.Белчишта	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**	**Мерка на ИПЛР 2.3.2 Обезбедување услови за отворање подрачни одделенија**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина√** • Јавна институција • НВО	

	• Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Преку реконструкција на општинската зграда во с.Белчишта директно доаѓаме до една од нашите заложби и приоритети, а тоа е целосно непречено и подобрено функционирање на општинската администрација, ги ставаме сите капацитети во функција на граѓаните.		
Очекувани резултати од проектот	• Администрацијата добива обновен и современ простор за работа • Автентичен и препознатлив изглед • Подобра искористеност на просторот • Олеснет пристап за повозрасни луѓе		
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежните активности • Следење на користењето на ресурсите/ општинските капацитети		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот √** б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	50,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		

Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 48,000 EUR

Наслов на проектот **Реставрација на традицонални автентични куќи во с.Годивје**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1.Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам**	**Мерка на ИПЛР** **1.1.2Реставрација, изградба на нови сместувачки капацитети**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина**√ • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е реновирање и реставрирање на автентичниот изглед на три традиционални куќи во с.Годивје со цел обогатување на туристичката понуда, но и нивно ставање во функционалност како во иднина би можеле да нудат угостителски услуги	
Очекувани резултати од проектот	• Добиваме три традиционални куќи со автентичен изглед кои го даваат целокупниот лик на тоа населено место • Привлекуваме посетители • Ги ставаме во функција и овозможуваме во иднина да профункционираат како места за ноќевање или нудење угостителски услуги • Ја збогатуваме туристичката понуда	
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежни активности • Промоција и презентација на сработеното • Следење на користењето и заштита на реставрираните куќи	
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена	
Детален список на потребна техничка документација	-	
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот √**	

	б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	50,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 2.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 48,000 EUR		

Наслов на проектот Реставрација на традиционални автентични куќи во с.Требеништа	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **1.Развој на Дебрца во насока на водечка дестинација за рурален туризам**	**Мерка на ИПЛР 1.1.2Реставрација, изградба на нови сместувачки капацитети**
Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина**√ • Јавна институција • НВО • Друго-додади	
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е реновирање и реставрирање на автентичниот изглед на три традиционални куќи во с.Годивје со цел обогатување на туристичката понуда, но и нивно ставање во функционалност како во иднина би можеле да нудат угостителски услуги	
Очекувани резултати од проектот	• Добиваме три традиционални куќи со автентичен изглед кои го даваат целокупниот лик на тоа населено место • Привлекуваме посетители • Ги ставаме во функција и овозможуваме во иднина да профункционираат како места за ноќевање или нудење угостителски услуги • Ја збогатуваме туристичката понуда •	

Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежни активности • Промоција и презентација на сработеното • Следење на користењето и заштита на реставрираните куќи		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот√** б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	100,000 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: 5.000 EUR		
Друг извор (наведете поединечни извори на финансирање) - IPA Преку-гранична соработка	Износ: 95,000 EUR		

Наслов на проектот **Изградба на гасоводна мрежа**	**Стратешката цел на ИПЛР кон кој придонесува проектот** **2.Развој на човечките ресурси и подобрување на квалитетот на живот**	**Мерка на ИПЛР** **2.1.1Подготовка за изградба на водоводи,одводни системи, канализации и гасовод**

Носител на проектот (изберете од предложената листа)	• **Општина**√ • Јавна институција • НВО • Друго-додади		
Краток опис на проектот (за што е проектот)	Основна цел на овој проект е изградба на гасоводна мрежа		
Очекувани резултати од проектот	• отпочнување на постапка за гасификација • заштеди во однос на трошоците за греење кај населението • заштеди кај трошоците на производителите и привлекување на инвестиции од гранката на призводство • зачувување и унапредување на еколошки чиста околина		
Список на главните активности	• Изработка на студија за имплементација/реализација • Подготовка на техничка/градежна документација за уредување на просторот во согласност со студијата и обезбедување дозволи • Спроведување на градежни активности		
Чекори кои треба да се реализираат	Се што е погоре наведено, бидејќи до сега ниедна активност која беше спомната не е спроведена		
Детален список на потребна техничка документација	-		
Статус на проектот	**а) на ниво на проектна идеја, без изработка на натамошни активности и / или документи за имплементација на проектот** √ б) делумно развиен, но потребна е техничка документација в) изготвен е многу зрел проект со техничка документација - подготвен за имплементација		
Период на имплементација на проектот	2020 - 2022		
Очекувани вкупни трошоци за проектот	3.000.000,00 EUR	Досега се инвестирани во проектот - Износ и извор	До сега ништо нема вложено
Очекувани извори на финансирање			
Општински буџет	Износ: / EUR		

Мерки и индикатори за нивна успешност

1.1.1 Промоција и презентација на туристичката понуда	• Број на заинтересирани туристички агенции за ставање на Дебрца во нивната понуда • Број на посетители • Број на прегледи на web страницата за промоција на Дебрца • Број на брендирани производи • Број на нови туристички понуди • Број на уредени туристичи зони •
1.1.2 Реставрација на културно историски обележја, изградба на нови сместувачки капацитети	• Број на реставрирани културно историски обележја • Број на изградени или приспособени сместувачки капацитети • Број на остварени ноќевања
1.2.1 Поттикнување за вклучување на целокупното население во процесот	• Број на домаќинства кои се вклучени во угостителско-туристичката понуда • Обем на зголемено производство • Процент на зголемување на заработувачката од нудење на вакви услуги • Број на дадени субвенции за понудени угостителски и туристички услуги
1.2.2 Вклучување и вмрежување на локални претприемачи	• Број на успешни локални фирми • Број на остварени соработки помеѓу локалната самоуправа и приватниот бизнис сектор • Процент на зголемено производство и заработувачка • Број и видови на семинари, едукација на претприемачите и број на претприемачи кои биле вклучени во програмите • Број на отворени нови работни места
1.3.1 Изработка на предлог сообраќајни решенија за подобар пристап до локалитети	• Должина на реконструирани улици • Должина на новоизградени улици • Процент на зголеменост на пристап до одредени локалитети • Број на сообраќајни несреќи без жртви • Број на сообраќајни несреќи со жртви

	• Намалување на исплатите за надомест на штета предизвикани од неправилности на локалните патишта • Број на реализирани проекти за изградба на локални патишта (во км) • Број на реализирани проекти за реконструкција на локални патишта
1.3.2 Изградба и реконструкција на патна, водоводна и канализациона мрежа	• Број на домаќинства кои се приклучени на системи за снабдување со чиста и питка вода • Број на домаќинства кои се приклучени на канализациона мрежа • Км на изградена фекална канализација • Број на нови приклучоци •
2.1.1 Подготовка на документација за изградба на гасовод	• Должина на планираната мрежа за изградба на гасовод
2.2.1 Помагање и стимулација на земјоделците	• Број на одржани обуки за поддршка и развој на земјоделците • Број на усвоени нови технологии за развој на земјоделие • Висина на средства вложени во земјоделскиот сектор • број на ново подигнати насади • број на обучени млади земјоделци
2.3.1 Стручни обуки за вработените во општинската администрација, како и во сите останати институции	• Број на извршени обуки за вработени во општината • Број на извршени стручни обуки за вработените во ЈКП Дебрца • Број на одговорени барања одделно во секој сектор од институциите • Број на искористени средства од национални фондови • Број на сработени проекти • Усвоено користење на нови технологии и механизација
2.3.2 Обезбедување услови за отворање подрачни одделениа од различни државни служби	• Број на отворени подрачни служби и одделениа
2.4.1 Изградба и реконструкција на спортски сали и други објекти за рекреација	• Број на реновирани објекти • Број на новоизградени објекти • Број на одржани организирани активности

	• Број на културни манифестации и нивна посетеност • Број на учесници во спортски активности

Финансиска рамка за имплементација на проектите

Во следната табела ги проектираме динамиката и изворите на финансирање на секој проект поединечно. За руралните општини со релативно мал буџет како општина Дебрца, оваа активност повеќе претставува концепт и визија отколку строга рамка од чии граници не може да се излезе. Малиот општински буџет претставува пречка во проекцијата на обемните и развојни проекти кои во најголема мера зависат од странските грантови и донации, дотациите од централната влас и ИПА/ИПАРД фондовите. Овој модел на финансирање е неконстантен и зависен од многу екстерни фактори, па така и апсолутната ангажираност на општината не претставува гаранција дека конкретниот проект ќе биде реализиран со средства од предвидениот извор на финансирање или со предвидената динамика соодветно. Во сите наведени проекти со обезбедена техничка документација, општината може да издвои најмногу до 10% од износот на проектот како кофинансирање.

Табела: Динамика и извори на финансирање

Стратегиска цел, Приоритет, Мерка бр.	Проект	Почеток на проектот	Период за спроведување на проектот	Проценета вредност на проектот (мкд)	Извори на финансирање				
					Општина	Централна власт	Заеми	Донации	ИПА/ИПАРД/…
СЦ.1,П.1.М.2	Проект 1	Мај 2020	7 месеци	60.000.000,00	615.000,00	0	0	59.385.000,00	0
С.Ц.1,П.3,М.2	Проект 2	Март 2020	6 месеци	13.010.159,00	123.000,00	0	0	12.887.159,00	0
С.Ц.1 , П.3 , М.2	Проект 3	Април 2021	5 месеци	17.791.343,00	123.000,00	17.668.343,00	0	0	0
С.Ц.1 , П.3 , М.2	Проект 4	2020	9 месеци	28.171.250,00	123.000,00	0	0	0	28.048.250,00
С.Ц.1,П3, М.2	Проек т 5	2021	12 месеци	25.228.236,00	123.000,00	25.105.236,00	0	0	0
С.Ц.1,П3, М.2	Проект 6	2022	10 месеци	12.845.676,00	123.000,00	0	0	12.722.676,00	0
С.Ц.1,П3, М.2	Проект 7	2020	9 месеци	19.955.054,00	123.000,00	0	0	19.832.054,00	0
С.Ц.1,П3, М.2	Проект 8	2021	6 месеци	9.006.571,00	61.500,00	0	0	0	8.945.071,00
С.Ц.2 , П.4 , М.1	Проект 9	Јуни 2019	2 месеци	1.276.240,00	61.500,00	0		1.214.740,00	0
С.Ц.2 , П.4 , М.1	Проект 10	2020	4 месеци	5.579.573,00	0	5.579.573,00	0	0	5.579.573,00
С.Ц.1 , П.2 , М.2.2 С.Ц.3 , П.2 , М.2.2	Проект 11	2020	3 месеци	6.196.250,80	0	6.196.250,80	0	0	6.196.250,80
С.Ц.1 , П.1 , М.1.2	Проект 12	2019/2020	12 месеци	5.453.882,36	0	5.453.882,36	0	0	5.453.882,36
С.Ц.1 , П.1 , М.1.2	Проект 13	2021/2022	18 месеци	36.299.881,00	0	0	16.299.881,00	20.000.000,00	36.299.881,00
С.Ц.1 , П.1 , М.1.2	Проект 14	2021/2022	18 месеци	17.696.739,00	0	0	7.696.739,00	10.000.000,00	17.696.739,00
С.Ц.1 , П.1 , М.1.1	Проект 15	2019/2020	7 месеци	13.605.914,63	11.156.850,00	2.449.064,63	0	0	13.605.914,63
С.Ц.1 , П.1 , М.1.1	Проект 16	2020	6 месеци	5.172.308,00	0	5.172.308,00	0	0	5.172.308,00
С.Ц.1 , П.1 , М.1.1	Проект 17	2020/2021	12 месеци	15.120.026,63	0	7.000.000,00	8.120.026,63	0	15.120.026,63
С.Ц.1 , П.2 , М.2.2 С.Ц.3 , П.2 , М.2.2	Проект 18	2020/2021	3 месеци	4.915.809,2	0	0	4.915.809,2	0	4.915.809,2
С.Ц.1 , П.1 , М.1.2	Проект 19	2021	9 месеци	6.094.409,40	0	0	6.094.409,40	0	6.094.409,40